Izvještavanje dnevnog tiska o Crkvi i njezinim predstavnicima na primjeru napisa o donošenju Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji

Vego, Sanda

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:270136

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
UNIVERSITY OF ZAGREB
CENTER FOR CROATIAN STUDIES

Repository / Repozitorij:

Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

Sanda Vego

IZVJEŠTAVANJE DNEVNOGA TISKA O CRKVI I NJEZINIM PREDSTAVNICIMA NA PRIMJERU NAPISA O DONOŠENJU ZAKONA O MEDICINSKI POMOGNUTOJ OPLODNJI

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

Sanda Vego

IZVJEŠTAVANJE DNEVNOGA TISKA O CRKVI I NJEZINIM PREDSTAVNICIMA NA PRIMJERU NAPISA O DONOŠENJU ZAKONA O MEDICINSKI POMOGNUTOJ OPLODNJI

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

Prof. dr. sc. Vine Mihaljević

Sumentor:

Branimir Stanić, dipl. nov.

Zagreb, 2018.

SADRŽAJ

UVOD 1
1. NOVINARSKA PROFESIJA 3
1.1. Temelji modernog novinarstva 3
1.2. Novinarske vrste 4
2. HISTORIOGRAFIJA 6
2.1. Odnos dviju institucija – Crkva i država 6
2.2. Crkva i medicinski pomognuta oplodnja 7
2.3. Medijsko izvještavanje o događajima unutar Crkve 8
3. SLIKA CRKVE U MEDIJIMA I ISTRAŽIVAČKI PROBLEM 10
3.1. Crkva i mediji 10
3.2. Istraživački problemi i ciljevi 12
3.3. Metode istraživanja 13
3.4. Hipoteze 14
4. ANALIZA I USPOREDBA REZULTATA 17
4.1. Osnovne karakteristike članaka o Zakonu o MPO-u 17
4.2. Naslovnice, naslovi i podnaslovi 19
4.3. Veličina, autorstvo članaka i izvori 29
4.4. O čemu se govori u članku i tko su glavni akteri? 33
4.5. Odnos fotografije i članaka 39
5. RASPRAVA 47
ZAKLJUČAK 50
POPIS LITERATURE 51
PRILOZI 55
ŽIVOTOPIS 62

SAŽETAK

U radu se analizira kako su hrvatske dnevne novine izvještavale o Crkvi i njezinim predstavnicima u Hrvatskoj na primjeru napisa o Zakonu o medicinski pomognutoj oplodnji, donesenog 2012. godine. Istraživanje je provedeno metodom analize sadržaja na svih sedam hrvatskih dnevnih novina – *Večernjem listu, Jutarnjem listu, Slobodnoj Dalmaciji, Novom listu, Glasu Slavonije, Glasu Istre i 24 sata*, a cilj je bio istražiti osnovne karakteristike tih članaka, teme članaka i njihove izvore, te ulogu fotografija i ostale dodatne opreme. Teorijski dio rada zamišljen je kao uvod u istraživanje i omogućava njegovo lakše razumijevanje jer pojašnjava odnos Crkve i medija od njihovih povijesnih početaka te se posebno usredotočuje na odnos Crkve i medija u Hrvatskoj, a daje i osnovne teorijske smjernice o medicinski pomognutoj oplodnji te koje je promjene donio novi Zakon.

Istraživanje je posebnu pozornost obratilo na to jesu li Crkvu i njezine predstavnike mediji prikazivali prvenstveno na senzacionalistički ili negativan način, koliko su bili prisutni na naslovnicama, je li njihovo mišljenje najčešće bila glavna tema članaka i koliko od toga su oni bili izvori informacija.

Najvažniji zaključci do koji smo došli istraživanjem jesu da je većina tekstova pisana na informativan ili kritički način, dok su naslovnice, naslovi i podnaslovi koji se odnose na stav Crkve i njezinih predstavnika o Zakonu o medicinski pomognutoj oplodnji bili u gotovo pola slučajeva senzacionalistički. Istraživanje je pokazalo i da su se na naslovnicama najviše isticali stavovi Crkve.

KLJUČNE RIJEČI: mediji, Katolička Crkva, crkveni predstavnici, Zakon o medicinski pomognutoj oplodnji

ABSTRACT

This study analyzes how Croatian daily newspapers reported on the Catholic Church and her representatives Croatia in the case of Law on medically assisted reproduction passed in July 2012. The research was conducted by a content analysis on all seven of Croatian daily newspaper - Vecernji list, Jutarnji list, Slobodna Dalmacija, Novi list, Glas Slavonije, Glas Istre and 24 sata. The goal was to explore the basic characteristics of these articles, themes contributions, their sources of information, and the role of photography, headlines, charts, etc. The theoretical part of the study is intended as an introduction to the research and allows its easier understanding because it clarifies the relationship between the Church and the media, especially focusing on the situation in Croatia, and also provides basic theoretical guidelines on medically assisted reproduction, and what changes passed a new Law.

Research has a special focus on whether the Church and its representative's media portrayed primarily on sensational or negative way, as far as the front pages, if their opinion was usually the main topic of the articles and how much of it they were the sources of information.

The most important conclusions that we have reached in the survey is that most of the texts is written in an informative and critical way, and that the headlines, headings and subheadings that are related to the stand of the Church and its representatives on the Law on medically assisted reproduction were in almost half the cases sensationalistic. The study also showed that the newspaper covers showed mostly prominent views of the Church.

KEY WORDS: media, Catholic Church, church representatives, Law on medically assisted reproduction

UVOD

Tema ovoga rada je istraživanje o izvještavanju dnevnoga tiska o Crkvi i njezinim predstavnicima na primjeru napisa o donošenju Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji. Zakon je donesen 13. srpnja 2012. godine, a istraživanje obuhvaća razdoblje od 1. do 31. srpnja 2012. godine. Zbog jednostavnosti, u nastavku rada Zakon ćemo nazivati Zakon o MPO-u.

U današnje vrijeme, bilo to dobro ili ne, na korištenje medija odlazi velik dio života svakoga pojedinca i svake zajednice, a njihovo postojanje, djelovanje i utjecaj predstavljaju izazov kako najbolje iskoristiti njihove prednosti te se zaštititi od negativnih utjecaja koje nose sa sobom.

„Kako se Crkva odnosi prema medijima, a kako mediji prema Crkvi? Oba pitanja uključuju postupno stvaranje povjerenja na obje strane. Koliko god se odnos Crkve i medija čini napetim, od upućenosti jednih na druge ne možemo odustati“, rekao je riječki nadbiskup Ivan Devčić, predsjednik Odbora HBK-a za sredstva društvenog priopćivanja.[1]

Dojam je da se u medijima često nalaze vijesti o Crkvi koja mahom kritizira jer se, na primjer, protivi pobačaju i istospolnim „brakovima“. Pri tomu se posebno kritiziraju crkveni službenici, osobito poglavari poput pape i biskupa, napada se crkvene strukture, spolni moral, ali i celibat te sve ono što ima veze s unutarnjom crkvenom stegom.[2] Pozitivne vijesti o crkvenom djelovanju većinom se nalaze u vjerskom tisku, dok u dnevnim novinama za takve vijesti nema mjesta, što ćemo vidjeti i kroz analizu u ovom radu.

Cilj ovog istraživanja je utvrditi medijski pristup hrvatskih dnevnih tiskanih novina u izvještavanju o Crkvi i njezinim predstavnicima u Hrvatskoj prigodom donošenja Zakona o MPO-u.

Analizom sadržaja svih dnevnih novina (tekstova, slika, grafikona, naslovnica, naslova i podnaslova) istražit će se osnovne karakteristike tih članaka, teme članaka i njihovi izvori te uloga fotografija i ostale dodatne opreme.

[1] http://www.katolicki-tjednik.com/vijest.asp?n_UID=724, 20.9.2012.
[2] Usp. Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 279-312, ovdje 281.

Na početku rada nalazi se poglavlje o novinskoj profesiji općenito. Prikazani su temelji suvremenog novinarstva te najzastupljenije novinarske vrste.

Kao uvod u istraživanje, opisuje se odnos dviju institucija, Crkve i države te se iznosi stajalište Crkve u pitanju medicinski pomognute oplodnje. Također, analizirat ćemo članak Danijela Labaša, Igora Kanižaja i Lane Ciboci *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*.[3]

Treće poglavlje obuhvatit će prikaz slike Crkve u medijima te ćemo se pozabaviti odnosom Crkve i medija općenito. Istaknut ćemo istraživačke probleme i ciljeve te metode i početne hipoteze istraživanja.

Četvrto poglavlje je glavnina rada te obuhvaća analizu i usporedbu rezultata istraživanja. Analizirat ćemo osnovne karakteristike članaka o Zakonu o MPO-u, naslovnice, naslove i podnaslove, veličinu, autorstvo i izvore članaka, teme i glavne aktere članaka te odnos fotografija i članaka.

U petom poglavlju obradit ćemo početne hipoteze te vidjeti koje od njih su potvrđene, a koje osporene.

Na kraju rada priloženi su popis svih slika i grafikona te matrica za analizu po kojoj je provedeno istraživanje.

[3]Isto.

1. NOVINARSKA PROFESIJA

1.1. Temelji modernog novinarstva

Prema Richardu Weineru, novinarstvo je „struka kojom se prikupljaju, pišu, uređuju i objavljuju informacije, kako za novine, tako i za druge tiskovine, radio i televiziju“.[4] Pravog novinara odlikuju istinitost, poštenje, točnost, uravnoteženost i nepristranost.[5]

Istinitost je temelj svakog novinarstva te nema alternativu, odnosno vijest ili je istinita ili nije vijest. S obzirom na to da je zadaća novinara informiranje javnosti, ne smije si dopustiti pronošenje laži i širenje dezinformacija. Usto, istinitost je najbolja obrana od tužbi.

Poštenje podrazumijeva korektno izvještavanje o nekim događajima. U vijestima novinar ne smije podilaziti određenim ljudima ili grupama niti prešućivati činjenice te mora biti oprezan da ne podlegne vlastitim predrasudama. Poštenje je temelj svake vjerodostojnosti te nepošteno novinarstvo dovodi do gubitka povjerenja publike.

Točnost je najvažnije obilježje svake vijesti. Mora se obratiti pozornost na ispravno pisanje imena i prezimena, pravilno i doslovno prenošenje citata, ukoliko se u vijesti spominju brojevi, utoliko oni moraju biti točno zbrojeni itd. Ako je netočnost prenesene informacije u domeni lapsusa, izazvat će podsmijeh kod publike i osramotiti novinara. No, ako je netočno prenesena informacija ozbiljnija, može dovesti do većih problema, pa čak i do tužbe.

Uravnoteženost znači podjednako prikazati i konzultirati sve aktere događaja o kojem se izvještava. Koliko god izvor informacija bio pouzdan (policija, hitna pomoć, odvjetništvo i sl.), trebala bi biti zastupljena i druga strana (*audiatur et altera pars*). Iako su spomenuti izvori uglavnom točni i vjerodostojni, uvijek se može potkrasti pogreška, makar i nenamjerna.

Nepristranost, odnosno objektivnost jedan je od osnovnih preduvjeta novinarstva. Događaj o kojemu se izvještava treba prikazati sažeto i točno onako kako se dogodio, bez svrstavanja na jednu stranu. Ponekad je teško zadržati neopredijeljenost, pogotovo ako je sam novinar na bilo

[4] Weiner, R., *Webster's New World Dictionary of Media and Communications*, Macmillan, New york, 1996, cit. prema Malović, S., *Osnove novinarstva*, Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb 2005., 11.
[5] Usp. Malović, S., *Osnove novinarstva*., 19-46.

koji način povezan s temom vijesti, međutim objektivnost mora biti zadržana kako se ne bi izgubio kredibilitet.

1.2. Novinarske vrste

Novinarske vrste dijele se na tekstovne oblike s dominantnom funkcijom informiranja i tekstovne oblike s dominantnom funkcijom vrednovanja. Prvoj skupini pripadaju izvještaj, prikaz, rasprava, traktat, znanstveno-popularno djelo, dijalog, intervju, razgovor i panel-rasprava, reportaža te vijest. U drugu skupinu potpadaju osvrt, komentirani izvještaj, komentar, uvodnik, kritika, ogled, podlistak i polemika.[6]

Izvještaj (*izvješće*) je najčešća medijska forma koja jasno, jezgrovito i potpuno iznosi činjenice o nekom događaju. *Prikaz* ne opisuje što rade ljudi, već prikazuje tvorbe (npr. izume, knjige) te, kao i izvještaj, mora biti oslobođen autorovih razmišljanja i osjećaja. *Rasprava* je opsežniji tekst u kojemu se neki problem iznosi logično, sustavno, metodički jasno, s više literarnih elemenata. Iako formom sličan raspravi, *traktat* temu izlaže temeljeći se na unaprijed zadanim premisama te mu je cilj uvjeriti čitatelja u ispravnost autorovih teza. *Znanstveno-popularno djelo* je vrsta teksta kojim su znanstvene činjenice posredovane najširoj publici. Shema *dijaloga* je „pitanje-odgovor“, s time da je autor „podijeljen“, odnosno sam postavlja pitanja te na njih daje odgovor. Shema *intervjua* je identična dijalogu, ali u ovom slučaju novinar/voditelj postavlja pitanja o nekim temama, a odgovore daje kompetentna osoba. *Razgovor* i *panel-rasprava* su poliloški oblici, odnosno u njima sudjeluje više osoba raspravljajući o zajedničkoj temi, s različitih, a obično i suprotnih stajališta. *Reportaža* je izvještaj „s lica mjesta“, a u njoj se mogu naslućivati uzroci fenomena, a ne samo puko izvještavanje te u ovom slučaju možemo govoriti o vrednovanju kao subdominantnoj funkciji. *Vijest* je temelj novinarskog istraživanja, a govori o onomu što je zanimljivo, atraktivno i nesvakodnevno.

Osvrt (*recenzija*) je pisan subjektivno te sadrži autorovu osobnu ocjenu nekog djela. *Komentirani izvještaj* je oblik teksta u kojemu se prvo podrobno izvješćuje o nekom događaju, a potom se sažeto iznosi vlastiti stav. *Komentar* je iznošenje osobnog autorovog stava o nekom

[6] Za podjelu i opis novinarskih vrsta usp. Lipovčan, S., *Mediji – druga zbilja*, Društvena istraživanja 90-91 (2006) 37-51.

(uglavnom spornom) događaju/problemu, pri čemu se podrazumijeva autorovo dobro poznavanje činjenica te kompetentnost. *Uvodnik* je vrsta teksta koja govori o nekom posebno značajnom društvenom događaju te pritom reflektira stav uredništva o istomu. *Kritika* je subjektivna ocjena neke kulturne tvorbe, čiji je cilj potaknuti čitatelja da nešto učini ili ne učini. *Ogled* (*esej*) je novinarska vrsta koja spaja novinarstvo s literaturom i znanošću, a odlikuju ga izvrsno poznavanje teme, visok stupanj kreativnosti i lijep jezik. *Podlistak* (*feljton*) govori o nekom problemu na kritičan, ali zabavan način i može izlaziti u nastavcima. Cilj *polemike* je kritički razmotriti neki problem na način da se određena osoba ili pozicija napadnu te na taj način intelektualno unište stajalište suprotne strane.

2. HISTORIOGRAFIJA

2.1. Odnos dviju institucija – Crkva i država

U različitim povijesnim okolnostima i izazovima vremena, i Crkva i država su ponekad isto, a najčešće različito i u skladu s dominantnim vrijednostima, dogmama i ideologijama, odgovarale na krucijalna pitanja vezana za sam smisao ljudske egzistencije i općeg dobra. U Manifestu austrijskih katolika iz 1952. stoji da slobodna Crkva ne znači Crkvu sakristije ili katoličkog geta, nego da slobodna i na sebe samu oslonjena Crkva znači crkvu otvorenih vrata i raširenu ruku na suradnju s državom o svim pitanjima koja se tiču braka, obitelji i odgoja, na suradnju sa svim staležima, skupinama i usmjerenjima u svrhu postizanja općeg dobra te na suradnju sa svim vjeroispovijestima na osnovi zajedničkog vjerovanja u život Boga, suradnju sa svim duhovnim strujanjima, svim ljudima koji su voljni boriti se sa Crkvom za istinski humanizam, za slobodu i dostojanstvo ljudi.[7]

Danas se pred Crkvu i državu postavlja zahtjev istovjetan antičkom modelu demokracije, a to je kako u novonastalim povijesnim prilikama definirati dobro i zlo, pravo i moral, istinu i pravednost, kako bi se zaštitila ljudska osoba te sačuvao moralni i svjetovni autoritet i ugled jedne i druge institucije.[8] Crkva ne smije voditi svoju vlastitu politiku glede osnivanja crkvenih stranaka, stvaranja svojih političkih ustanova i miješanja u poslove državnih ovlasti. Izravna i aktivna politika nije crkveni posao. Što se tiče svećenika, oni poput svih ostalih građana imaju potpuno pravo na svoje osobno političko mišljenje, ali ne i na njegovo promicanje, osobito ne s propovjedaonice ili s pomoću crkvenih sredstava.[9]

[7] Usp. Bobinac Marinović, A., Goldberger, G., *Glas Koncila – poslanje ili tek ime: analiza komentara u razdoblju društvene tranzicije*, Sociologija i prostor, (2007) 272.
[8] Usp. Grubišić, I., ur., *Crkva i država u društvima u tranziciji*: zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa, Split, (1997).
[9] Usp. Bezić, Ž., *Crkva i politika*, Obnovljeni život, (2001) 59-68, ovdje 59.

2.2. Crkva i medicinski pomognuta oplodnja

U travnju 2012. godine Vlada Republike Hrvatske donijela je prijedlog Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji.[10] Vlada i tadašnji ministar zdravlja Rajko Ostojić naglasili su kako je riječ o isključivo medicinskom zakonu kojem je cilj liječenje neplodnosti žena i parova. Zakon predviđa oplodnju maksimalno 12 jajnih stanica, a u ženu se smiju unijeti najviše dva zametka odjednom. Preostali se zamrzavaju i čuvaju 5 godina o trošku proračuna, a sljedećih 5 godina o vlastitom trošku. Nakon 5 godina, uz pristanak, jajne stanice mogu biti darovane ženama i parovima koji se liječe od neplodnosti. Na postupak medicinski pomognute oplodnje mogu ići žene do 42. godine života koje žive u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, te žene bez partnera koje su već u zdravstvenom sustavu i liječe se od neplodnosti. Zakon nalaže i da djeca rođena pomognutom umjetnom oplodnjom moraju do 18 godine biti informirana da su začeta na taj način, a imaju pravo, ako su začeti doniranim stanicama, doznati svoje podrijetlo.[11]

Crkva se protivi zamrzavanju embrija, eksperimentiranju nad njima ili korištenju u kozmetičke svrhe.[12] Isto tako u Zakonu o medicinski pomognutoj oplodnji u RH-u 2012. u članku 8. stoji da se parovima omogućava postupak „heterologne oplodnje“[13] između ostalog i u svrhu sprječavanja prijenosa teške nasljedne bolesti na dijete[14], što se naravno protivi crkvenom nauku prema kojemu je Bog jedini tvorac ljudskog bića, i čovjek se nema pravo miješati u genetiku kreirajući dijete s osobinama koje njemu odgovaraju. Crkva međutim, nije protiv djece rođene umjetnom oplodnjom. Zalaže se, da svako dijete koje dođe na svijet tim putem bude prihvaćeno s ljubavlju.[15]

[10] Medicinski pomognuta oplodnja je medicinski postupak kojim se pokušava omogućiti spajanje ženske i muške spolne stanice radi postizanja trudnoće i poroda, na način drukčiji od snošaja.
[11] *Isto*.
[12] Zbor za nauk vjere, *Donum vitae – Dar života*. Naputak o poštivanju ljudskog života u nastanku i o dostojanstvu rađanja. Odgovori na neka aktualna pitanja, KS, Dokumenti 88, Zagreb, 1987. .
[13] *Homologna oplodnja* jest medicinski pomognuta oplodnja pri kojoj se koriste vlastite spolne stanice bračnih, odnosno izvanbračnih drugova.
Heterologna oplodnja jest medicinski pomognuta oplodnja pri kojoj se koriste vlastite spolne stanice jednog bračnog, odnosno izvanbračnog druga i spolne stanice darivatelja.
[14] http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_07_86_1962.html 10.09.2012.
[15] Fuček, I., *Moralno-duhovni život/Život - Smrt,* Verbum, Split, 2008.

2.3. Medijsko izvještavanje o događajima unutar Crkve

Danijel Labaš, Igor Kanižaj i Lana Ciboci već su pisali o tomu kako mediji izvještavaju o Crkvi.[16] Naime, od 2006. nadalje, tema pedofilije u Katoličkoj Crkvi bila je česta u novinama. Kada bi se zbrojio udio članaka o svećenicima zlostavljačima unutar svih članaka o zlostavljanjima, moglo bi se doći do zaključka da je unutar Katoličke Crkve pedofilija najraširenija. Često se implicira da je to zbog strogih normi seksualnog morala te da celibat ima značajnu ulogu u svemu tomu.

No, kriminolog Pfeifer ističe da samo 0,1% zlostavljača dolazi iz redova Katoličke Crkve. Bazirajući se samo na njih, ne samo da se čini nepravda prema katolicima, nego se zataškava i zanemaruje 99,9% zlostavljača. Ipak, intrige i problemi vezani za Katoličku Crkvu uvijek su bili posebno zanimljivi i medijima i publici. Tako je posebnu pozornost izazvalo otkrivanje slučajeva zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj 2009. godine.

Analiza medijskog izvještavanja o tom slučaju obuhvatila je četiri razdoblja, vezana uz četiri ključna događaja: objava prvog izvješća državnih institucija, objava drugog izvješća državnih institucija, susret pape Benedikta XVI. s predstavnicima Irske biskupske konferencije te pismo isprike pape Benedikta XVI. Zanimljiva je činjenica da je 4/5 članaka (točnije, 80,2%) bilo objavljeno u posljednjem analiziranom razdoblju.

Izvještavanje je bilo marginalizirano, a informiranje jednostrano, s time da 35,1% članaka nije imalo navedenog autora. Unatoč činjenici da dominiraju informativni naslovi (65,1%), u više od četvrtine slučajeva javljaju se i senzacionalistički naslovi (27,7%). Također, naslovi su često bili primjer urednikove manipulacije sadržajem, u nekim slučajevima su bili dezinformacija, dok su poneki naslovi sadržavali urednikov vrijednosni sud.

Iako teme uglavnom nisu pisane senzacionalistički, nego informativno, važno je napomenuti da je mali broj tema bio je isključivo informacije radi. Teme su uglavnom bile negativno pisane, dok niti jedna nije imala pozitivan prizvuk. Nadalje, Papu se optuživalo i vrijeđalo, često neosnovano te je bilo slučajeva preuranjenog donošenja zaključaka.

[16] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., nav. dj.

Također, možda i najgrublje kršenje novinarske etike očitovalo se u odavanju imena žrtava, čime se nije zaštitilo njihov identitet te ih se izložilo potencijalnoj drugoj viktimizaciji. Isto tako, javno su iznesena i imena počiniteljima, što im je onemogućilo pošteno suđenje.

3. SLIKA CRKVE U MEDIJIMA I ISTRAŽIVAČKI PROBLEM

3.1. Crkva i mediji

Odnos Crkve i medija treba promatrati u širem kontekstu odnosa Crkve i društva. Važnost i utjecaj medija u javnosti, način njezina funkcioniranja te općenito odnos između pojedinih sustava društva utjecali su na način prisutnosti kao i na sliku koja se o Crkvi stvarala unutar određenoga društva. Djelovanjem masovnih medija promijenila se slika Crkve, odnosno koordinate njezine prisutnosti u društvu. Mediji ne prenose u prvom redu ono što bi Crkva željela jer sami mediji kod prikazivanja nameću ritam, način, oblike i prioritete prikazivanja. Ne stvara Crkva samostalno sliku o sebi već je njezino predstavljanje u javnosti velikim djelom uvjetovano djelovanjem medija. Govoreći o medijskom prikazivanju Crkve, nameće se pitanje što medije osobito zanima kada je riječ o Crkvi? Je li moguće govoriti o nekim kriterijima medijskog prikazivanja Crkve?[17] Iz tih se razloga Crkva mora zalagati za postizanje nekog minimuma uvjeta koji će garantirati etičnost u medijima.[18] Na prvi pogled može se činiti da su sredstva društvene komunikacije posve novi, moderni izazov za Crkvu, ali radi se o pogrešnom dojmu ili mišljenju jer Crkva se nije našla suočena s izazovom medija samo u suvremenoj eri masovnih medija i informatike.[19]

Budući da je poslanje Crkve nemoguće zamisliti bez komuniciranja, ona se već od samih početaka služila sredstvima koja su joj bila dostupna, a u pojedinim je povijesnim razdobljima bila i jedan od njihovih najznačajnijih promicatelja.[20]

To je izazov s kojim se ona više ili manje dramatično uspješno susreće i suočava otkada postoji. U svojim prvim stoljećima Crkva je otvoreno prihvatila sredstva društvene komunikacije grčko-rimske kulture. Ona ih je prihvaćala, ali je prihvaćeno preoblikovala u skladu s potrebama svog nauka i bogoštovlja. Iako je Crkva već u antici pokazala znatnu dozu hrabrosti i kreativnosti, njezin je kreativni pristup sredstvima društvene komunikacije doživio

[17] Usp. Valković, J., *Evangelizacjia u eri medija: mogućnosti i problemi komuniciranja*, Bogoslovska smotra 3 (2011), 675-696, ovdje 681.
[18] Usp. Grbac, J., *Doprinos Crkve životu demokratske javnosti*, Riječki teološki časopis, 2 (2010), 433.
[19] Usp. Devčić, I., mons., *Crkva i svijet medija: put od nepovjerenja do poziva na dijalog*, Riječki teološki časopis, 1 (2006) 5.
[20] Usp. Hrvatska biskupska konferencija, *Crkva i mediji: pastoralne smjernice*, Zagreb (2006) 5.

svoj vrhunac u srednjem vijeku, kad je ona postala glavna promicateljica društvene komunikacije na svim razinama. Ona je poticala i nadahnjivala razvoj filozofije, teologije, figurativnih umjetnosti, sakralne arhitekture, glazbe, obrta. Jednom riječju, vodila je glavnu riječ i bila glavna promicateljica na svim područjima društvenih medija i sveukupnog života.[21]

Otvoreniji stav Crkve prema sredstvima društvenih komunikacija posebno je plod Drugoga vatikanskog sabora. Posljednje je desetljeće prošloga stoljeća obilježeno naglim razvojem i sve većom prisutnošću Interneta, što je potaklo Crkvu da se posebno pozabavi tim novim sredstvom. U apostolskom pismu *Brzi razvoj* (2005.) Ivan Pavao II. podsjeća na duboku povezanost sredstava društvenih komunikacija s promjenama u današnjoj kulturi koje se odražavaju na mentalitet ljudi. Papa istodobno potiče Crkvu na dijalog i živu prisutnost u svijetu medija.[22]

No, pored odbijanja, s vremenom se pojavila ideja katoličkog tiska koji je imao zadaću čuvati jedinstvo vjernika i suprotstavljati se laičkom tisku, pod čijim se utjecajem sve više oblikovalo javno mnijenje. Interes kojim je Crkva pristupala svijetu medija govori ne samo o njihovoj ulozi u pastoralnom djelovanju već i o njihovu značenju za društvo i Crkvu uopće.[23]

Kroz više desetljeća pitanje koje je Crkva postavljala pred svijetom medija odnosilo se ponajviše na način njihove upotrebe u pastoralnom djelovanju. Mediji su osobito u prvoj polovini prošlog stoljeća služili kao sredstva da bi Božja Riječ mogla doprijeti do najudaljenijih krajeva zemlje. Pojavom i širenjem elektroničkih medija, posebno televizije, sve se više počinje isticati njihova formativno-edukativna uloga u životu društva i Crkve.[24]

Ako je u prošlosti Crkva u medijima ponajprije prepoznavala prikladna sredstva za pastoralno djelovanje i razmišljala o načinima njihove uporabe, u novije vrijeme u njima prepoznaje novu kulturu i ističe značenje koje imaju u oblikovanju društvenih procesa. Način komuniciranja današnjeg društva potiče Crkvu na komunikaciju i uključivanje što većeg broja ljudi u javnu komunikaciju.[25]

[21] Usp. Devčić, I., *Crkva i svijet medija: put od nepovjerenja do poziva na dijalog*, Riječki teološki časopis, 1 (2006), 6-8.
[22] Isto.
[23] Usp. Hrvatska biskupska konferencija, *Crkva i mediji: pastoralne smjernice*, Zagreb (2006) 6-7.
[24] Usp. Valković, J., *Evangelizacjia u eri medija: mogućnosti i problemi komuniciranja*, Bogoslovska smotra 3 (2011), 677.
[25] Isto, 675.

Kao što vidimo, odnos Crkve i medija seže daleko u prošlost te ima svoj kontinuitet. S obzirom na to da postoji višestoljetna relacija tih dviju institucija, očekivalo bi se da će one razviti koliku-toliku suradnju i solidarnost.

Od osnutka samostalne Republike Hrvatske Crkva pokušava pronaći svoje mjesto u medijskom prostoru i postići najbolji način da preko medija proširi svoj stav vjernicima i ostalim građanima. Činjenica da je naš medijski sustav u velikoj mjeri proizišao iz komunističkog sustava bivše države, objašnjava u znatnoj mjeri njegovu ideološku usmjerenost. S dolaskom demokracije, a u trendu globalizacije, u Hrvatsku su došle i internacionalne medijske kuće pa se sada na relativno malome medijskom tržištu vodi borba za što veću zaradu. Plod je toga da se kvaliteta i analitičnost u velikoj mjeri žrtvuju senzaciji i trivijalnosti.[26]

S druge strane, demokratske su promjene otvorile medije, posebno radio i televiziju, crkvenim temama te su dolaskom demokracije u javnim elektroničkim medijima uspostavljene pojedine redakcije i emisije vjerskoga sadržaja, tako da je Crkva tu dobila određeni prostor, slično kao i u drugim europskim demokratskim zemljama. No, i kod nas se postupno ustalilo da se crkvene teme tretiraju senzacionalistički, ako su negativne, a ako su pozitivne, prikazuje ih se uglavnom u obliku kratkih vijesti. Pored toga, posljednjih godina vjerski programi u javnim medijima dobivaju sve nepovoljnije vrijeme emitiranja, uglavnom kad je slušanost ili gledanost mala.[27]

3.2. Istraživački problemi i ciljevi

Istraživački problem istraživanja jest: Kako dnevne novine u Hrvatskoj prikazuju Katoličku Crkvu i njezine predstavnike?

Demokratske su promjene otvorile medije, posebno radio i televiziju, crkvenim temama, te Crkva zadnjih godina dobiva sve veći prostor u medijima, slično kao i u drugim europskim demokratskim zemljama.[28]

[26] Usp. Hrvatska biskupska konferencija, *Crkva i mediji: pastoralne smjernice*, Zagreb (2006) 12.
[27] *Isto*, 12-13.
[28] *Isto*.

Cilj istraživanja je utvrditi medijski pristup hrvatskih dnevnih tiskanih novina u izvještavanju o Crkvi i njezinim predstavnicima u Hrvatskoj na primjeru donošenja Zakona o MPO-u. Cilj je isto tako utvrditi dominantnu temu članaka vezanih uz Zakon o MPO-u, u kojoj se mjeri spominju crkveni predstavnici te kako se mediji odnose prema njihovom stavu. Ovim radom žele se utvrditi i izvori informacija vezani uz tu temu, uvidjeti kakvi su naslovi i fotografije tj. koliko prate sam članak; uočiti kolika se važnost pridaje mišljenju Crkve i njezinih predstavnika, a koliko političarima, udrugama, medicinskoj struci; povlači li se paralela sa zakonima drugih zemalja bliskih Hrvatskoj te kakva je njihova praksa.

3.3. Metode istraživanja

Budući da je cilj ovoga rada istražiti kako dnevne novine prikazuju Katoličku Crkvu i njezine predstavnike, metoda po kojoj ćemo provesti istraživanje jest analiza sadržaja. Riječ je o metodi koja se već dugo koristi u društvenim znanostima u istraživanjima različitih medija, govora političara, ali i dokumenata te drugih komunikacijskih sadržaja. Analiza sadržaja je „istraživačka tehnika za objektivni, sistematski i kvantitativni opis manifestnog sadržaja komunikacije“.[29]

Istraživanje smo proveli na svih sedam hrvatskih dnevnih novina – *Jutarnjem listu, Večernjem listu, Novom listu, Slobodnoj Dalmaciji, Glasu Slavonije, Glasu Istre i 24 sata*. Razdoblje koje je obuhvaćeno u istraživanju je od 1.-31. srpnja 2012. godine jer je to razdoblje prije izglasavanja samoga Zakona, vrijeme u kojem je Zakon izglasan i vrijeme neposredno nakon izglasavanja Zakona. Uzorak je činilo 212 izdanja dnevnih novina. Osnovna jedinica analize jest novinski članak (prilog) koji na bilo koji način tematizira odnos Crkve prema MPO u navedenom razdoblju i navedenim hrvatskim dnevnim novinama. Ukupno je analiziran 51 članak vezan za Zakon o MPO-u u RH-u. Za potrebe istraživanja, na temelju postavljenih hipoteza, oblikovana je matrica koja je podijeljena na 24 pitanja.

[29] Mišetić, A., *Gradski rituali: sociološki aspekti retradicionalizacije socijalnog života u hrvatskim gradovima nakon 1990.* (doktorski rad), Zagreb (2001), 125.

3.4. Hipoteze

Polazne hipoteze istraživanja jesu sljedeće:

1. Pri izvještavanju o Zakonu o MPO-u u RH, hrvatski tiskani mediji su negativno ili na senzacionalistički način prikazali Katoličku Crkvu i njezine predstavnike.

Ova hipoteza polazi od činjenice da dnevne novine u Hrvatskoj sve više pišu o negativnim stvarima ili pokušavaju osobe i događaje prikazati na negativan i često senzacionalistički način u svrhu bolje prodaje, pa tako umjesto informacije mediji sve češće objavljuju senzacionalističke informacije s vrlo malo stvarnih uporišta.[30] Ovim istraživanjem želi se vidjeti je li se pri izvještavanju dnevnih novina o Crkvi i njezinim predstavnicima u člancima koji su vezani uz Zakon o MPO-u pisalo negativno ili su se pojedine izjave izvlačile iz konteksta i prikazivale na senzacionalistički način. Mediji vole senzacije zato jer senzacije vole oni koji medijski proizvod plaćaju. Naravno da ne treba izbjegavati pisanje o tim i takvim pojavama, no pitanje je načina, dimenzioniranja, plasmana, ukusa i mjere.[31]

2. Pri izvještavanju o Zakonu o MPO-u u RH, stavovi Crkve i njezinih predstavnika posebno su se isticali na naslovnicama, u naslovima i podnaslovima članaka.[32]

Važno je istražiti koliko je vijesti o Zakonu o MPO-u bilo na naslovnicama, koje su to vijesti te koga one ističu. Ističu li se na naslovnicama, naslovima i podnaslovima stavovi Crkve, Vlade, političkih stranaka ili mišljenja građana? Slažu li se naslovnice i naslovi sa samim tekstom ili su izvučeni iz konteksta da bi privukli pažnju?

3. Glavni izvori informacija o Zakonu o MPO-u u RH bili su predlagatelji Zakona o MPO-u.[33]

Izvori informacija važan su dio svake vijesti. Osnovna načela novinarstva nalažu da svaka vijest ima više izvora jer tako vijest dobiva svoju vjerodostojnost, pogotovo što u hrvatskim dnevnim novinama članke vezane uz jednu temu najčešće prati jedan ili nekoliko istih novinara te se

[30] Kanižaj, I., Skoko, B., *Mitovi i istine o novinarskoj profesiji*, izlaganje sa znanstvenog skupa, (2010), 22.
[31] Usp. Rončević, V., *Crkva na hrvatskom medijskom forumu – ravnopravni sudionik i sugovornik!?*, Riječki teološki časopis 1 (2006), 185-190, ovdje 188.
[32] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 298 - 299.
[33] *Isto*, 284.

javlja problem jednostranog izvještavanja. Zato je posebno važno da se navede više izvora te da se ti izvori imenuju. Ovo istraživanje želi otkriti u kolikoj mjeri su u izvještavanjima o Zakonu o MPO-u kao izvori navedeni Crkva i njezini predstavnici. Navodi li se mišljenje Crkve, a da se ne zna tko je izvor te vijesti? Imenuju li se pojedinci ili samo institucija?

4. Na fotografijama uz članke o Zakonu o MPO-u u RH-u većinom su prikazani biskupi i ostali crkveni predstavnici.[34]

Budući da „slika govori više od tisuću riječi", vrlo je važno istražiti fotografije, ilustracije, grafikone ili druge sadržaje koji prate tekst. Kakvi su bili popratni sadržaji kod izvještavanja o donošenju Zakona o MPO-u? U kojoj su mjeri prikazivali crkvene predstavnike? Koga najčešće, jesu li te fotografije direktno vezane uz vijest te jesu li fotografirane na događaju o kojem se piše ili su uzete iz arhive i kakvu poruku prenose?

5. Novinski članci o Zakonu o MPO-u u RH-u rijetko su najavljivani na naslovnim stranicama.[35]

Naslovna stranica prodaje novine i zato je važno vidjeti koje vijesti urednici odabiru kao najvažnije i najatraktivnije. Zanimljivo je vidjeti koliko je vijesti o MPO-u bilo najavljeno na naslovnicama, je li koja bila glavna vijest naslovnice ili tek sporedna? Jesu li najave na naslovnicama napisane tako da stvarno najavljuju sami tekst ili su napisane tako da isključivo povećaju prodaju toga broja.

6. Pri izvještavanju o Zakonu o MPO-u u RH-u, hrvatski tiskani mediji često su iznosili i stavove pape Benedikta XVI. i crkvenih predstavnika drugih država o navedenoj temi.[36]

Budući da je Hrvatska europska zemlja s katoličkom većinom, a papa glavni poglavar cijele Katoličke Crkve, važno je istražiti koliko se pri izvještavanju o MPO-u i izjavama predstavnika Crkve u Hrvatskoj iznosilo mišljenje Pape i crkvenih predstavnika drugih država, posebno onih s katoličkom većinom te kako je MPO regulirana u drugim nama bliskim zemljama.

[34] Labaš, D., *Crkva i društvene komunikacije*, Obnovljeni život 48 (1993) 1, 76-97.
[35] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 284.
[36] *Isto.*

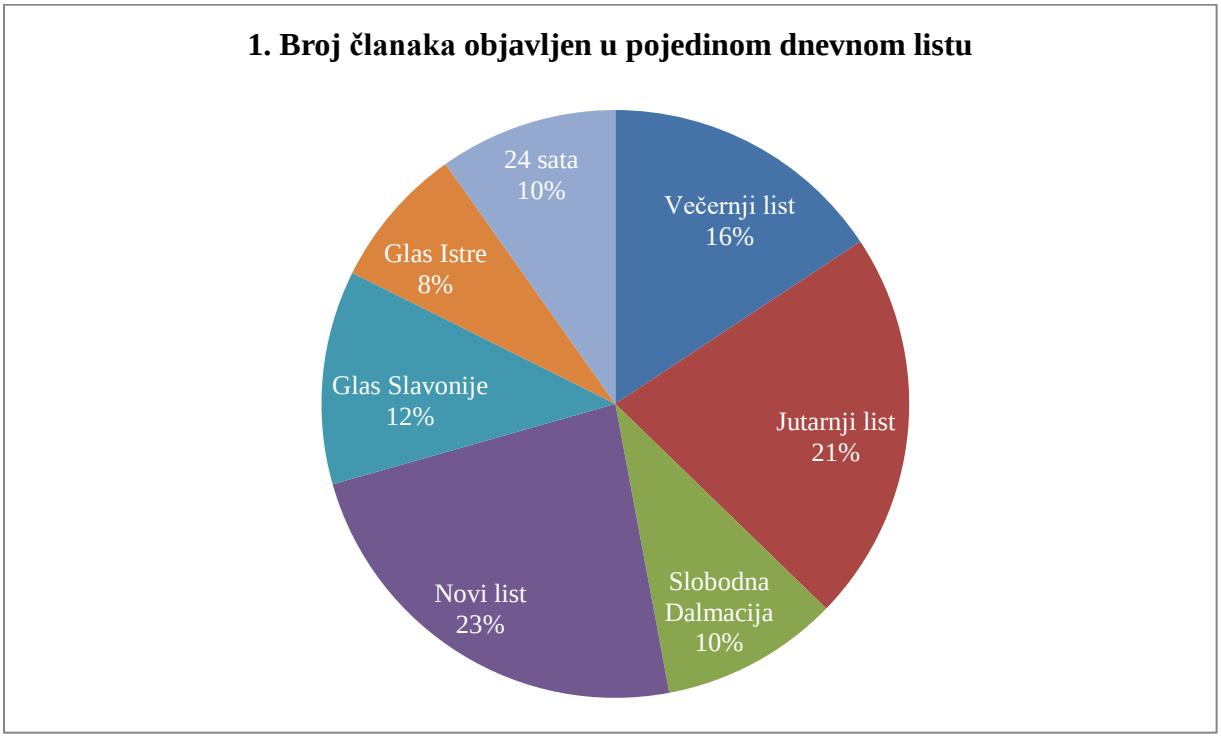
Za bolje razumijevanje postavljenih istraživačkih pitanja i hipoteza slijedi objašnjenje ključnih pojmova koji se u njima koriste: **Zakon o MPO-u, crkveni predstavnici, medijski senzacionalizam, hrvatski tiskani mediji, izvori informacija.**

Zakon MPO-u odnosi se na zakon izglasan u Hrvatskom saboru 13. srpnja 2012., koji omogućava oplodnju maksimalno 12 jajnih stanica, a u ženu se smiju unijeti najviše dva zametka odjednom. Preostali se zamrzavaju i čuvaju 5 godina o trošku proračuna. *Crkveni predstavnici* su papa, kardinali, biskupi i svećenici, odnosno sve crkvene institucije i udruge, te sve što ima u imenu „katolički". *Medijski senzacionalizam* je iskrivljavanje činjenica u svrhu postizanja senzacije. *Hrvatski tiskani mediji* podrazumijevaju hrvatski dnevni tisak (*Večernji list, Jutarnji list, Slobodnu Dalmaciju, Novi list, Glas Slavonije, Glas Istre* i *24 sata*). *Izvori informacija* su fizičke ili pravne osobe od kojih je potekla informacija objavljena u članku.[37]

[37] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 284.

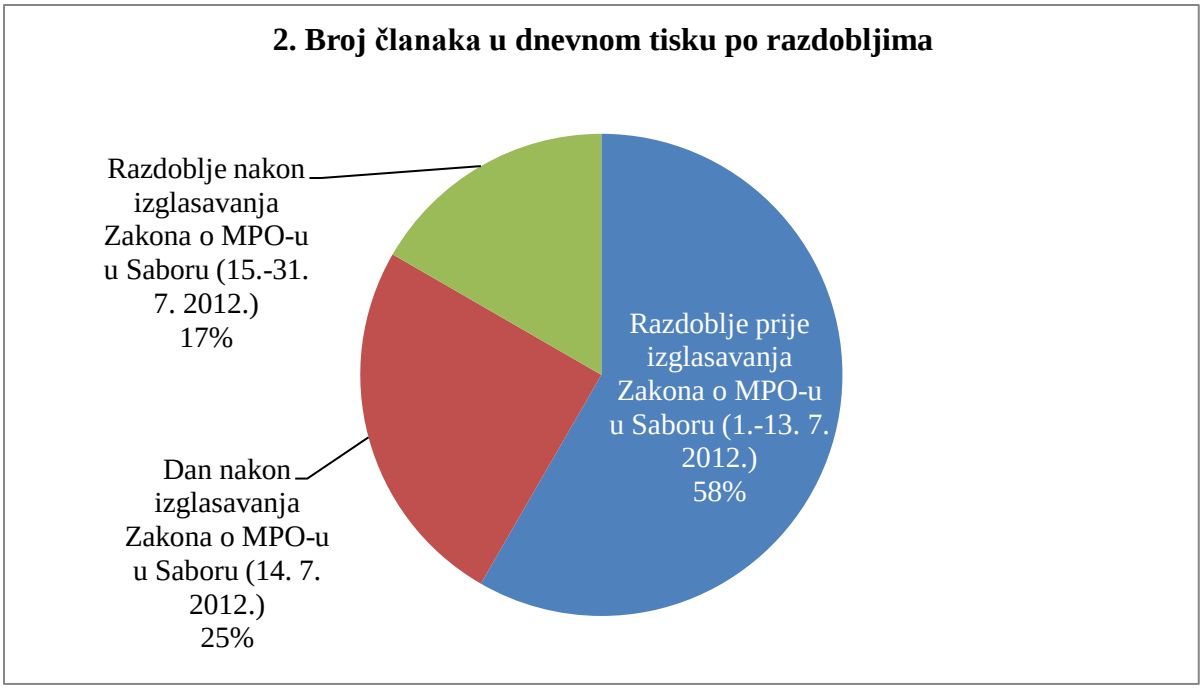
4. ANALIZA I USPOREDBA REZULTATA

4.1. Osnovne karakteristike članaka o Zakonu o MPO-u

Grafikon 1: Broj članaka objavljen u pojedinom dnevnom listu

Budući da je uzorak istraživanja bilo razdoblje od mjesec dana (od 1. do 31. srpnja 2012. godine), analiziran je jednak broj izdanja svih dnevnih novina (31 izdanje), osim *Glasa Slavonije* koja ne izlazi nedjeljom pa je tih novina analizirano 25 izdanja. Ono što se iz ovoga grafikona može uočiti jest da su neke novine pridale ovoj temi više pozornosti nego neke druge. Tako je najviše članaka objavljeno u *Novom listu* (23%), a slijede ga *Jutarnji list* (21%) i *Večernji list* (16%). Najmanje članaka bilo je u *Glasu Slavonije* (12%), *Slobodnoj Dalmaciji* (10%), *24 sata* (10%) i *Glasu Istre* (8%). Izraženo brojevima, analizirano je ukupno 12 članaka *Novog lista*, 11 članaka *Jutarnjeg lista*, 8 članaka *Večernjeg lista*, 6 članaka *Glasa Slavonije*, po 5 članaka *Slobodne Dalmacije* i *24 sata* te 4 članka *Glasa Istre*.

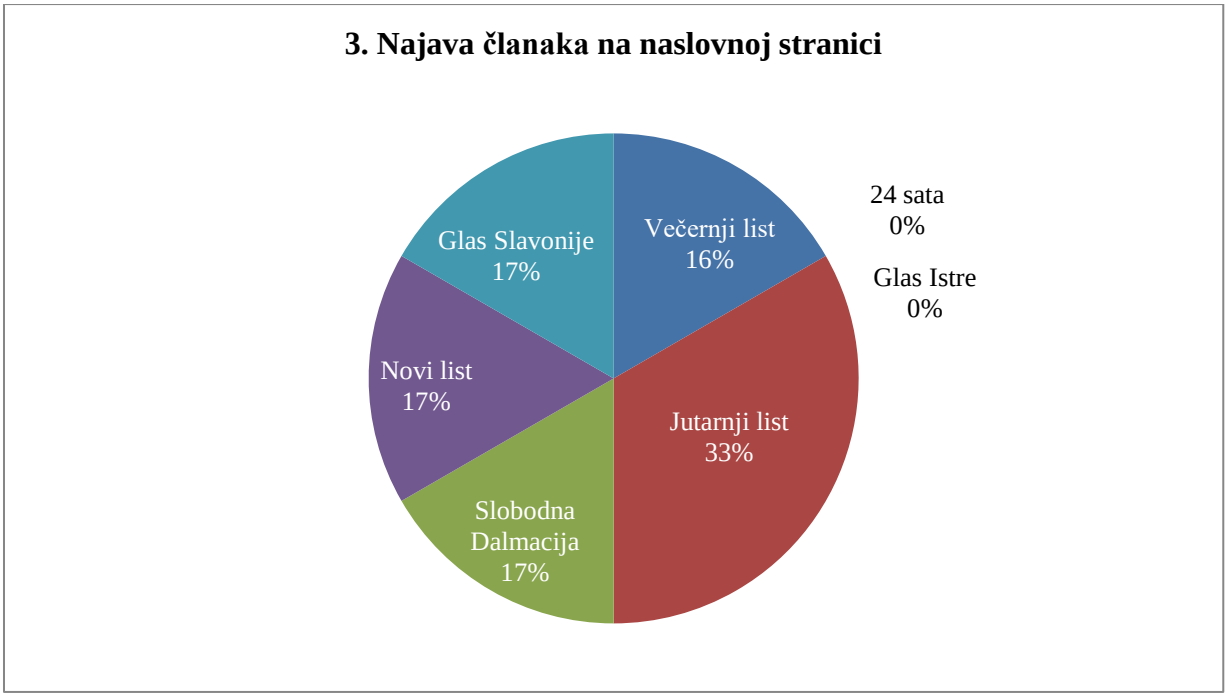

Grafikon 2: Broj članaka u dnevnom tisku po razdobljima

Razdoblja koja smo odredili za potrebe istraživanja važna su da vidimo jesu li mediji bili više zainteresirani za ovu temu prije izglasavanja Zakona o MPO-u, dan nakon izglasavanja Zakona ili u razdoblju nakon izglasavanja. Istraživanje je pokazalo da je razdoblje prije izglasavanja dnevnom tisku bilo mnogo zanimljivije od razdoblja kad je Zakon izglasan te je u tom razdoblju objavljeno 58% ukupnih članaka. Najviše ih je objavljeno u *Jutarnjem listu* i *Novom listu* te se u tom razdoblju pisalo o tomu treba li Zakon izglasati ili ne, koje su njegove prednosti i nedostatci, a najviše se pisalo o sukobu Crkve i njezinih predstavnika i Vlade, od toga da Crkva pokušava učiniti sve da se Zakon ne izglasa, do poruka Crkve preko raznih udruga i građanskih inicijativa, koji su potpisivanjem peticija pokušali spriječiti da se Zakon izglasa. Na dan nakon izglasavanja Zakona objavljeno je 25% ukupnih članaka, a svaka dnevna novina popratila je taj događaj minimalno jednim člankom. Taj dan (14. 7. 2012.) najviše članaka objavio je *Novi list* (4 članka), a po dva članka objavili su *Glas Slavonije* i *24 sata*.

U razdoblju nakon što je Zakon izglasan, pisanje je uvelike utihnulo, a i saborski zastupnici su otišli na godišnji odmor. U tom zadnjem razdoblju objavljeno je 17% članaka i oni su većinom objavljeni u prvih nekoliko dana nakon izglasavanja. Ti članci većinom su iznosili reakcije na Zakon, odnosno zadovoljstvo ili nezadovoljstvo njime, analizu samog Zakona i usporedbu s drugim državama te kritike i komentare novinara vezane za cjelokupnu priču oko „kontroverznog“ zakona.

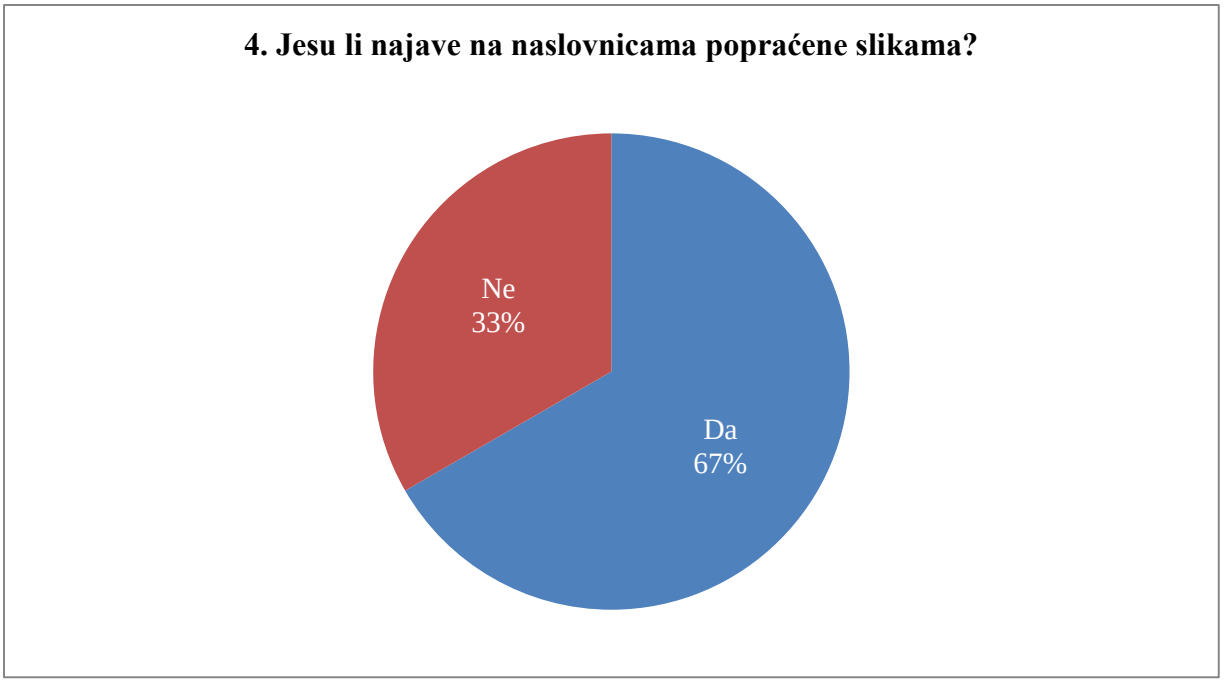
4.2. Naslovnice, naslovi i podnaslovi

Grafikon 3: Najava članaka na naslovnoj stranici

Već je ranije u radu istaknuta važnost naslovnica pa nas je zanimalo koliko je članaka o Zakonu o MPO-u bilo na naslovnicama, koje su to vijesti te je li to bila glavna vijest naslovnice ili ne. Ukupno je na naslovnicama najavljeno samo 6 članaka, s time da *Glas Istre* i *24 sata* nisu imali ni jednu naslovnicu. *Jutarnji list* je imao 2 naslovnice odnosno 33%, a ostale novine po jednu naslovnicu u cijelom istraživanom razdoblju (17%).

Od tih 6 najava 50% njih, odnosno 3 najave, bile su glavne najave tih naslovnica, i to naslovnice *Glasa Slavonije* (*Izglasan zakon koji je podijelio Hrvatsku*, 14.-15. 7. 2012.), *Novog lista* (*Najveće tragedije Hrvatskog naroda po HDZ-u – Jasenovac, Bleiburg i bebe iz epruvete*, 11. 7. 2012.), i *Večernjeg lista* (*Crkva prijeti Vladi: imat ćete referendum*, 10. 7. 2012.). Ostale najave koje su imale sporedno mjesto na naslovnicama su: *Tajni suživot: Diskretni razgovori Milanovića i Bozanića*, Jutarnji list, 9. 7. 2012., *Hrvatski biskupi napali Vladu – vaš novi zakon je istinski nemoralan. Rajko Ostojić: Najbolji je u Europi*, Jutarnji list, 10. 7. 2012., *Jako ću voljeti svoje dijete iz donirane jajne stanice*, Slobodna Dalmacija, 15. 7. 2012.

Grafikon 4: Jesu li najave na naslovnicama popraćene slikama?

Odabir teksta za naslovnicu jako je bitan, ali veliku važnost imaju i slike, odnosno fotografije. Fotografije na naslovnicama su prvo što nam privuče pozornost, a tek nakon što opazimo fotografiju čitamo tekst. Na naslovnicama o Zakonu o MPO-u 67% vijesti popraćeno je fotografijama, a njih 37% nije. Fotografije imaju obje naslovnice *Jutarnjeg lista* te naslovnice *Novog lista* i *Glasa Slavonije*. Naslovnice *Večernjeg lista* i *Slobodne Dalmacije* nemaju popratne slike ni fotografije. Od četiri fotografije na naslovnicama, obje iz *Jutarnjeg lista* prikazuju kardinala Bozanića; na jednoj je s nadbiskupom Marinom Srakićem, tadašnjim predsjednikom HBK-a, a na drugoj s tadašnjim predsjednikom Vlade Zoranom Milanovićem. Ostale dvije fotografije, iz *Novog lista* i *Glasa Slavonije*, prikazuju hrvatske državljane odnosno djecu. Ova dva grafikona samo pokazuju da su tiskani mediji stavili veliki naglasak na Crkvu i njezine predstavnike jer su, što kroz tekst što kroz fotografije, zauzeli najveći dio naslovnica.

Slika 4: Naslovnica Slobodne Dalmacije, 15. srpnja 2012.

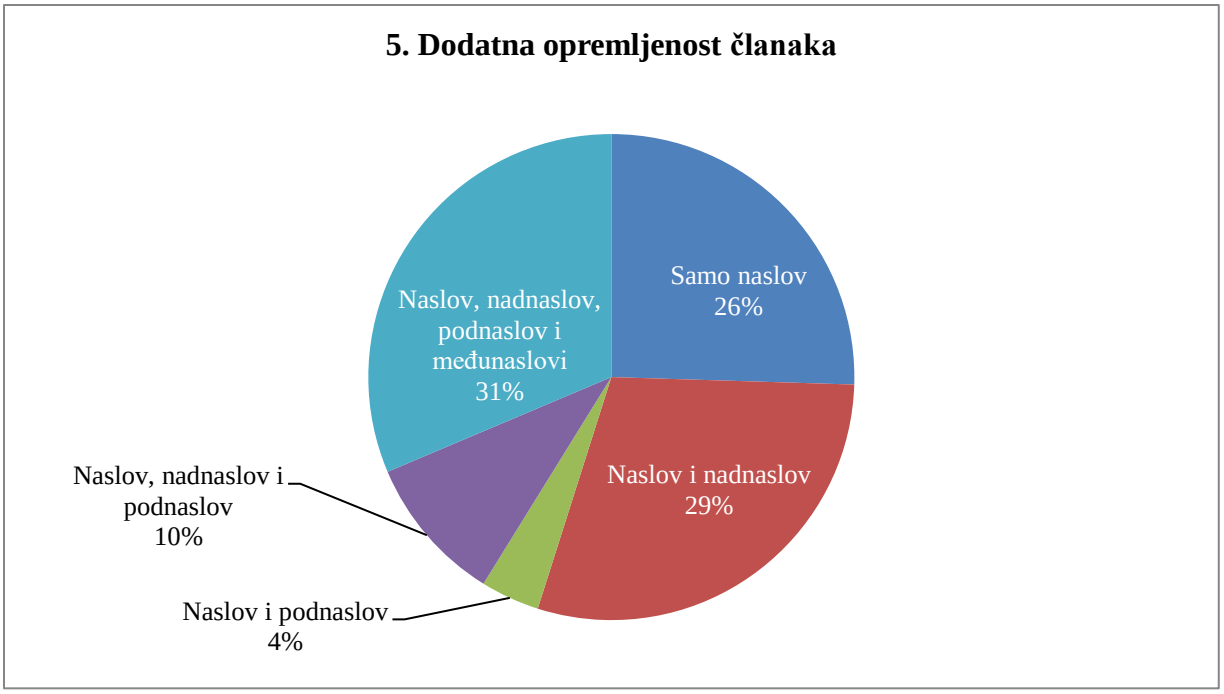
Slika 3: Naslovnica Jutarnjeg lista, 10. srpnja 2012.

Slika 2: Naslovnica Večernjeg lista, 10. srpnja 2012.

Slika 1: Naslovnica Novog lista, 11. srpnja 2012.

Grafikon 5: Dodatna opremljenost članaka

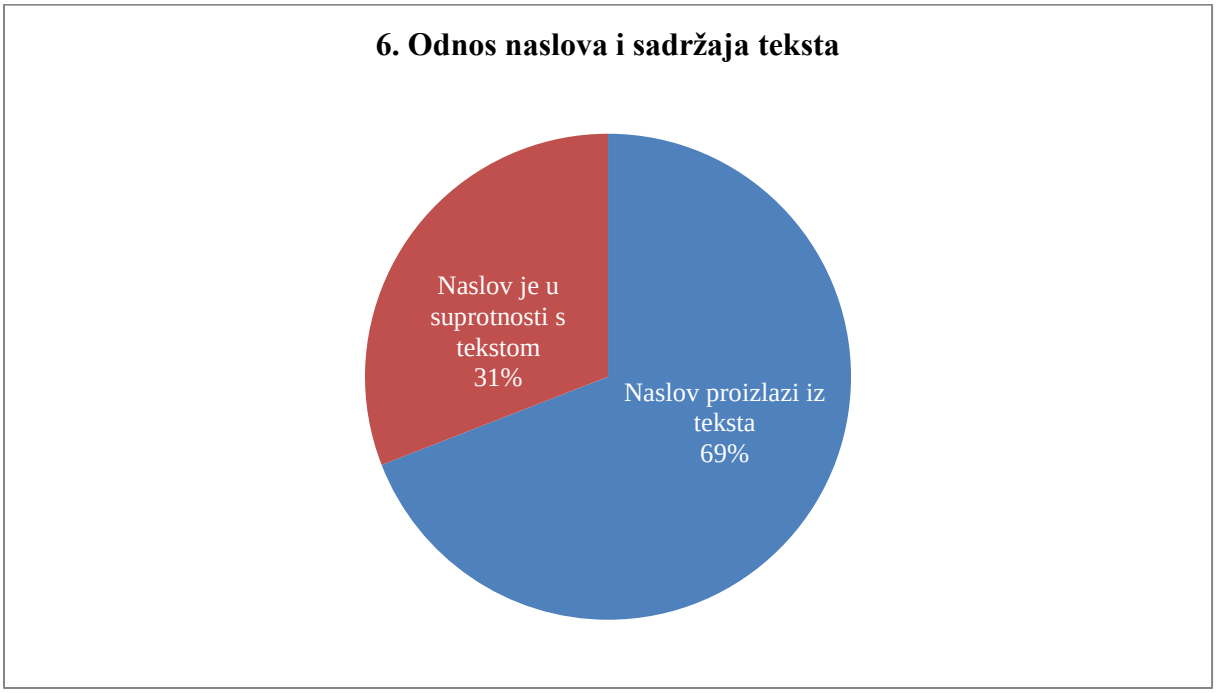
Oprema članka bitan je pokazatelj kvalitete novinarskog članka. Članci s više podnaslova, nadnaslova i međunaslova uglavnom insinuiraju veću, opširniju vijest koja donosi više informacija. Osobito se to odnosi na opremu članka koja sadrži međunaslove jer tekst s njima govori više i drukčije, nego tekst bez njih. Nadnaslov i podnaslov u ulozi su glavnoga naslova. Dok se u glavnom naslovu nalaze glavne ideje teksta, u podnaslovu se donose sekundarne ideje, odnosno njime se ističu ostali važni elementi te iste poruke.[38]

Iz grafikona možemo vidjeti da je najveći broj članaka bio vrlo dobro opremljen te je čak 31% članaka imalo naslove, nadnaslove, podnaslove i međunaslove. Naslov i nadnaslov imalo je 29% članaka, 26% imalo je samo naslov, 10% naslov, nadnaslov i podnaslov, dok je najmanji broj članaka, njih 4%, imalo naslov i podnaslov.

Možemo navesti i nekoliko primjera nadnaslova i podnaslova te ćemo vidjeti kako oni pojačavaju važnost glavnog naslova.
Nuncij pokušava zaustaviti Zakon o umjetnoj oplodnji, ali je zakasnio (naslov),
LOBIRANJE Prva politička i diplomatska akcija novog apostolskog nuncija mons. Alessandra D'Errica (nadnaslov),

[38] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 297.

TAJMING Nuncij još ni s kim iz vlasti nije ostvario kontakt, ali se nada da nije prekasno (podnaslov), Večernji list, 13. 7. 2012.

Grafikon 6: Odnos naslova i sadržaja teksta

Naslov bi prvenstveno trebao služiti da čitatelju najavi o čemu se radi u samom tekstu. Stoga, naslovi ne bi smjeli mijenjati sadržaj teksta i ni na koji način obmanjivati čitatelje, međutim često se može primijetiti da je to u praksi upravo suprotno; primarna svrha naslova postaje da privuče čitatelja te su oni zbog toga često senzacionalistički i ne odgovaraju sadržaju članka. Rezultati istraživanja pokazali su da je većina naslova proizlazila iz samog teksta (69%), ali je čak 31% naslova bilo u suprotnosti sa sadržajem teksta. Najveći broj naslova koji su bili u suprotnosti s tekstom bili su naslovi iz *Novog lista*, dok u *24 sata* i *Slobodnoj Dalmaciji* nije pronađen niti jedan takav naslov.

Jedan od takvih primjera je naslov *Božanska ucjena* (Novi list, 14. 7. 2012.). Ovo je naslov komentara Denisa Romca u kojemu komentira poslanje apostolskog nuncija i odnos Hrvatske i Vatikana te ovaj naslov nema nikakve veze sa samim tekstom. Budući da se piše o tomu kako je na neki način nuncij poslan da izvrši volju Vatikana, a ona je da zaustavi donošenje novog Zakona o MPO-u, koji nije po volji Vatikanu, ovakav je naslov stavljen kako bi naglasio autorovo mišljenje, iako se ne zasniva na ikojim činjenicama.

„Ne zavaravajmo se. Ovdje je riječ o izravnom miješanju u unutarnje stvari države domaćina. Nijedan veleposlanik, pa ni vatikanski, nema pravo određivati koje zakone Sabor treba donijeti. Diplomati ne smiju javno savjetovati domaće vlasti o unutarnjim pitanjima. Mogu to činiti u privatnim razgovorima, dok se kod ozbiljnijih pitanja, u ime država, u tu svrhu koriste diplomatska sredstva, poput demarša i diplomatske note“.[39]

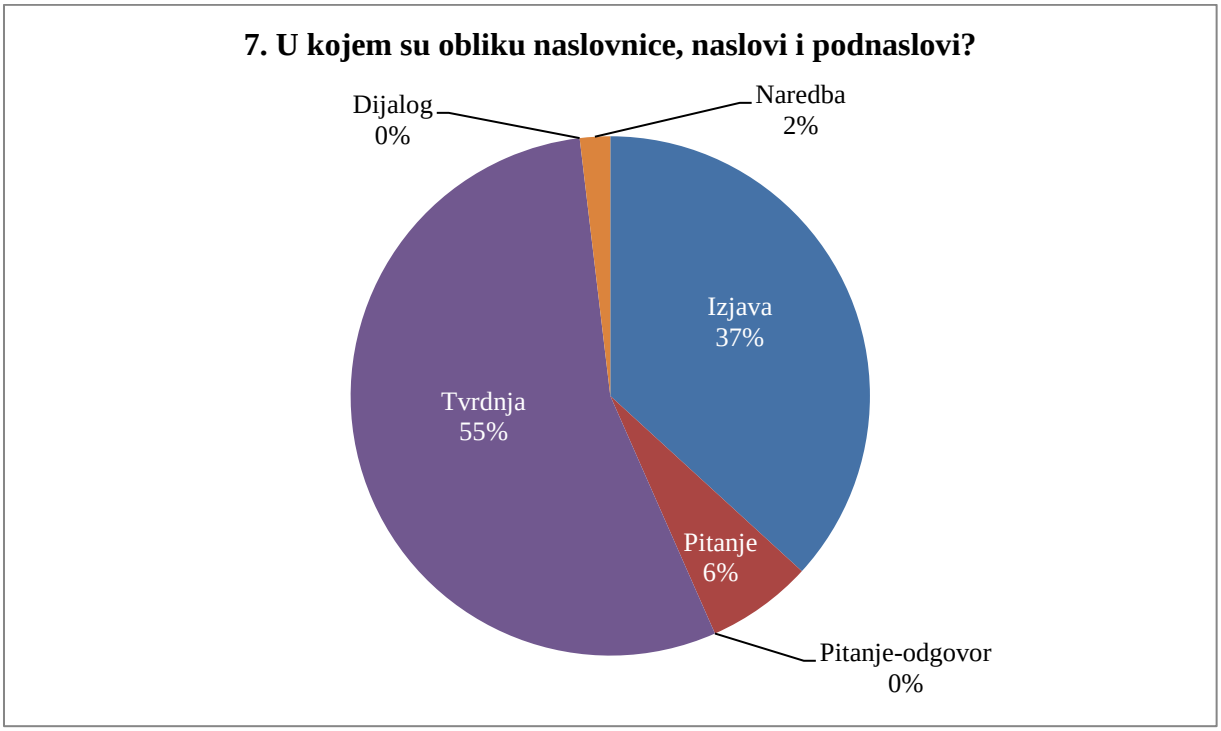
Možemo izdvojiti još nekoliko sličnih primjera:

Biblijski HDZ, Novi list, 15. 7. 2012.

Tajni suživot kardinala i premjera, Jutarnji list, 9. 7. 2012.

Nuncij kao Bič Božji, Jutarnji list, 13. 7. 2012.

Biskupi prijete referendumom, ne prihvati li vlast crkvene stavove o pomognutoj oplodnji, Večernji list, 7. 7. 2012.

Grafikon 7: U kojem su obliku naslovnice, naslovi i podnaslovi?

Nakon što su analizirane zajedno sve naslovnice, naslovi i podnaslovi, dobiveni su rezultati da je više od pola njih odnosno 55% napisano u obliku tvrdnje, 37% u obliku izjave, 6% u obliku pitanja, a 2% u obliku naredbe. Ni jedna naslovnica, naslov i podnaslov nisu bili napisani u obliku dijaloga ili pitanja i odgovora. Istraživanjem oblika u kojem su napisane

[39] *Novi list*, 14. 7. 2012.

naslovnice, naslovi ili podnaslovi željelo se utvrditi kakav su pristup novinari odabrali da bi najavili/predstavili članak. Tako najave članaka koje su pisane u obliku naredbe imaju jači učinak jer je to „agresivniji“ pristup, nego recimo oblik pitanja koji je blaži te ostavlja otvoren odgovor koji bi čitatelj trebao dobiti nakon pročitanoga članka.

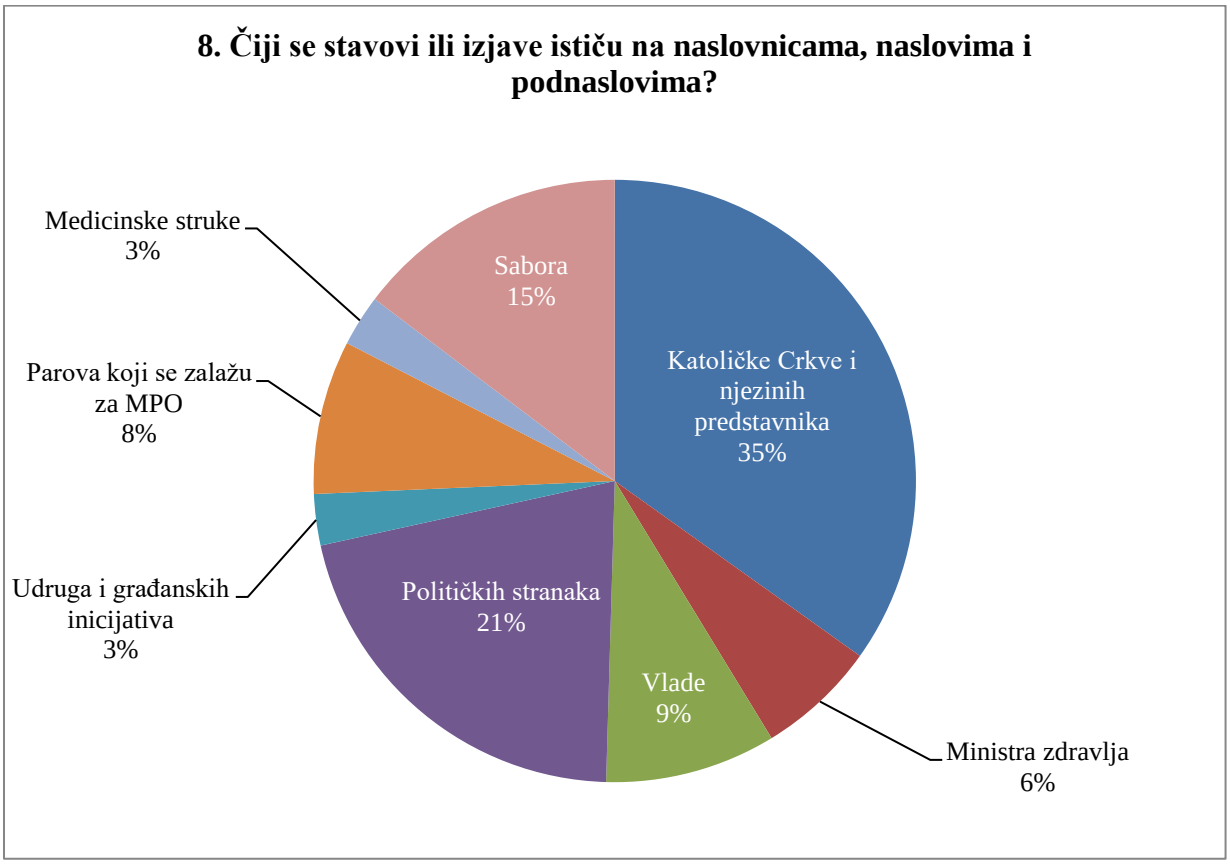
Izdvojit ćemo nekoliko naslova koji su primjeri naredbe i pitanja te je iz njih jasno vidljiva razlika u pristupu.

Zaustavite Zakon o umjetnoj oplodnji ili će situacija postati delikatna, Jutarnji list, 13. 7. 2012.

Bože, čuvaj HDZ, Novi list, 11. 7. 2012.

A što misle građani, većinom katolici?, Jutarnji list, 10. 7. 2012.

HDZ otpočeo demokršćansku revoluciju?, Novi list, 9. 7. 2012.

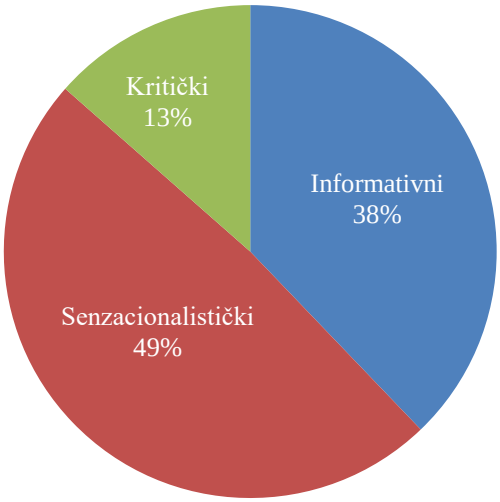
Grafikon 8: Čiji se stavovi ili izjave ističu na naslovnicama, naslovima i podnaslovima?

Grafikonom 8 željeli smo pokazati čiji se stavovi ili izjave najviše ističu na naslovnicama, naslovima i podnaslovima. Manji članci ističu većinom na naslovima dio teksta odnosno ono mišljenje o kojemu o kojem govori tekst, tj. njegov najvažniji dio, a veći članci najčešće ističu u tekstu više strana odnosno mišljenja te je zato važno vidjeti koje su izdvojili

za naslov ili naslovnicu jer upravo to mišljenje smatraju najvažnijim, odnosno najzanimljivijim i najintrigantnijim za privlačenje pozornosti čitatelja.

Ono što možemo vidjeti je da se najčešće ističu upravo stavovi Katoličke Crkve i njezinih predstavnika (35%), a slijede stavovi političkih stranaka (21%), Sabora (15%), Vlade (9%), parova koji se zalažu za MPO (8%), ministra zdravlja (6%), dok su se najrjeđe isticali stavovi medicinske struke (3%) te udruga i građanskih inicijativa (3%).

9. Naslovnice, naslovi i podnaslovi koji govore o stavu Crkve i njezinih predstavnika su:

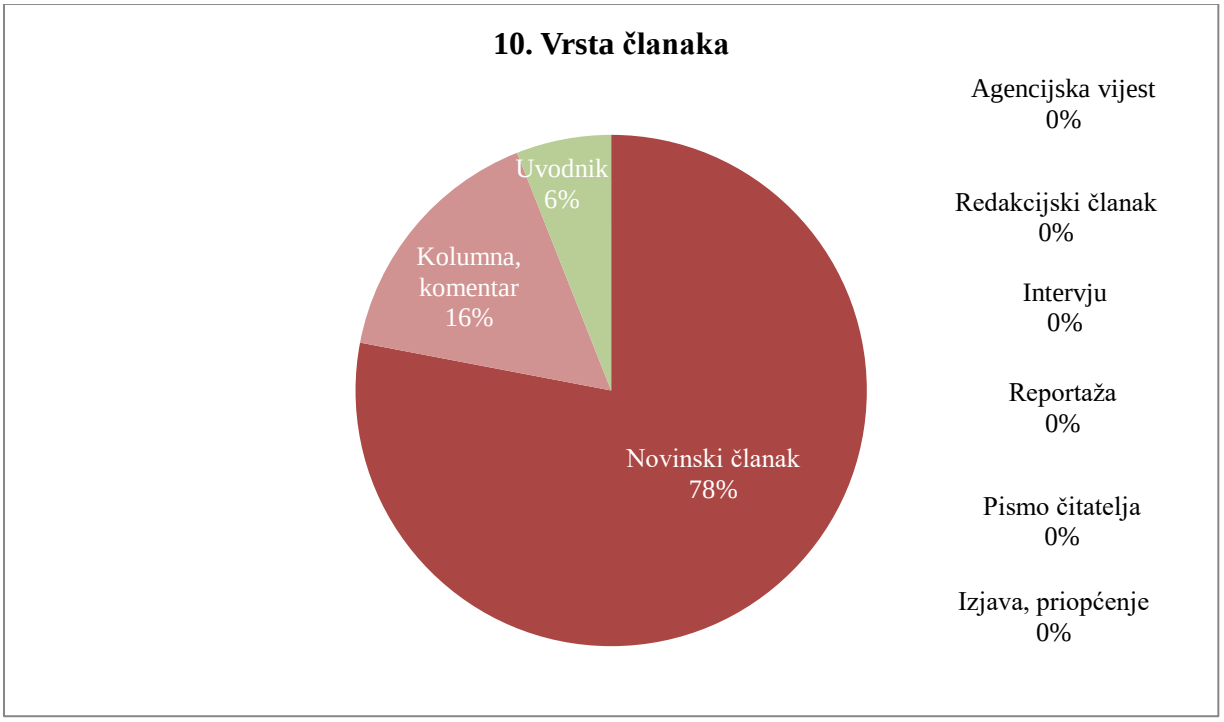

Grafikon 9: Naslovnice, naslovi i podnaslovi koji govore o stavu Crkve i njezinih predstavnika.

Istraživanjem su analizirane i karakteristike glavnih naslova članaka koji govore o stavu Crkve i njezinih predstavnika. Na te naslovnice, naslove i podnaslove obratili smo posebnu pozornost jer je to cilj našega istraživanja, a iz prethodnog smo grafa vidjeli da su upravo njihovi stavovi i najzastupljeniji. Unatoč činjenici da je veliki broj informativnih naslova (38%), ipak prevladavaju senzacionalistički naslovi (49%), dok je najmanje kritičkih naslova (13%).

Pod informativnim naslovima smatramo one koji se ne temelje na podatcima iz članaka, koji su uravnoteženi, ne prenose govor mržnje, ne donose osude i doslovno prenose citate. (Biskup Košić: *Nešto je doista trulo u Hrvatskoj*, Glas Istre, 22. 7. 2012). Pod senzacionalističkim naslovima podrazumijevaju se oni koji su u suprotnosti s informativnim

naslovima, koji su prozivali, bili neujednačeni, koji su ignorirali etička pravila, prenosili govor mržnje, pogrešno interpretirali podatke, vrijeđali, prozivali, opominjali i sadržavali sugestivnu opremu. (*A što ako ruka Božja među Ledo zamecima bira onaj koji se rađa?*, Jutarnji list, 17. 7. 2012; *Jesu li embriji članovi SDP-a ili HNS-a?*, Glas Slavonije, 18. 7. 2012). Pod kritičkim smo naslovima podrazumijevali sve one koji su iz poznatih elementa kritizirali, ali nisu vrijeđali, nije im cilj destruktivnost, nego afirmativnost, odnosno neutralnost, a takvi naslovi upućuju i na propuste i pozivaju na akciju.[40] Takav primjer je naslov komentara Inoslava Beškera *A što misle građani, većinom katolici?*, Jutarnji list, 10. 7. 2012.

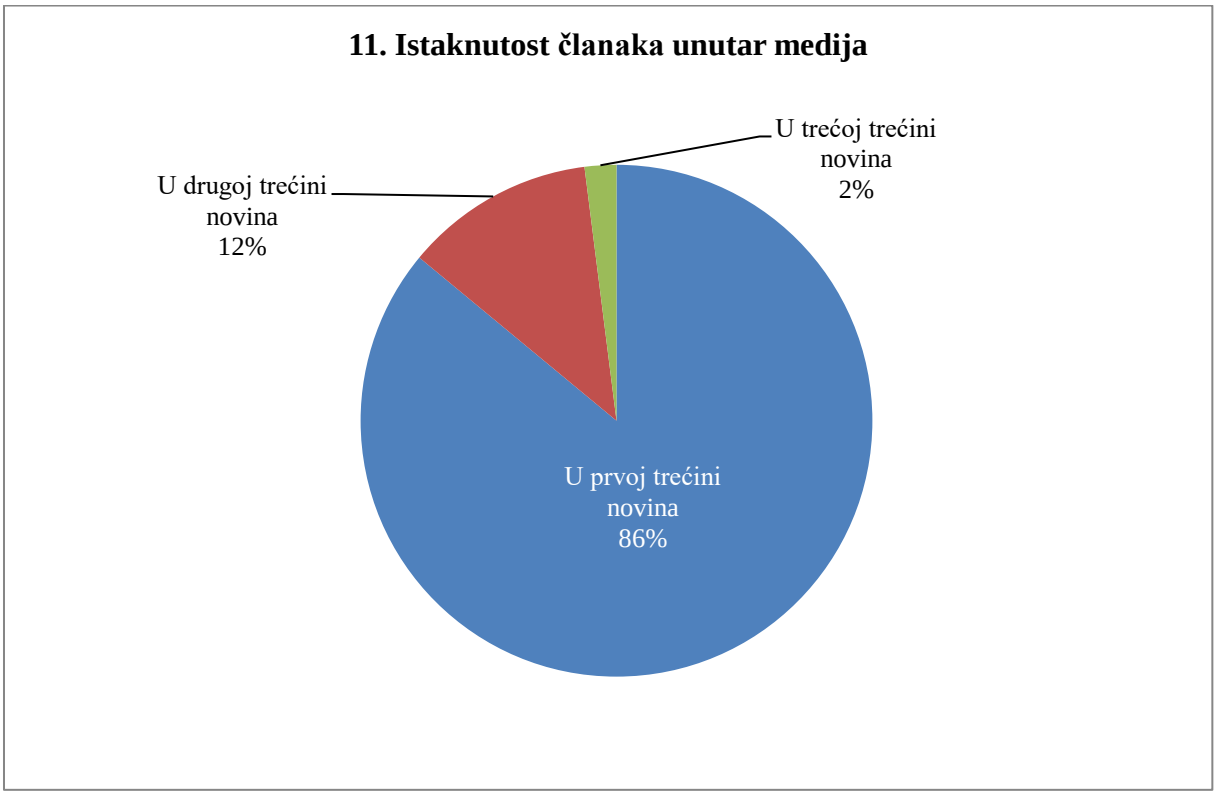

Grafikon 10: Vrsta članaka

Važnost pridanu određenom događaju pokazuje i vrsta članka kojim se izvještava o određenom događaju. Upravo se u odabiru vrste članka može prepoznati urednikov utjecaj. Kraće i jednostavnije novinske vrste ukazuju na manju važnost, dok veće i opsežnije novinske vrste ukazuju na veće značenje pridano samom događaju. Rezultati istraživanja pokazuju dominantnost informativno-izvještajnih novinarskih vrsta.[41]

[40] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 299 - 302.
[41] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 292.

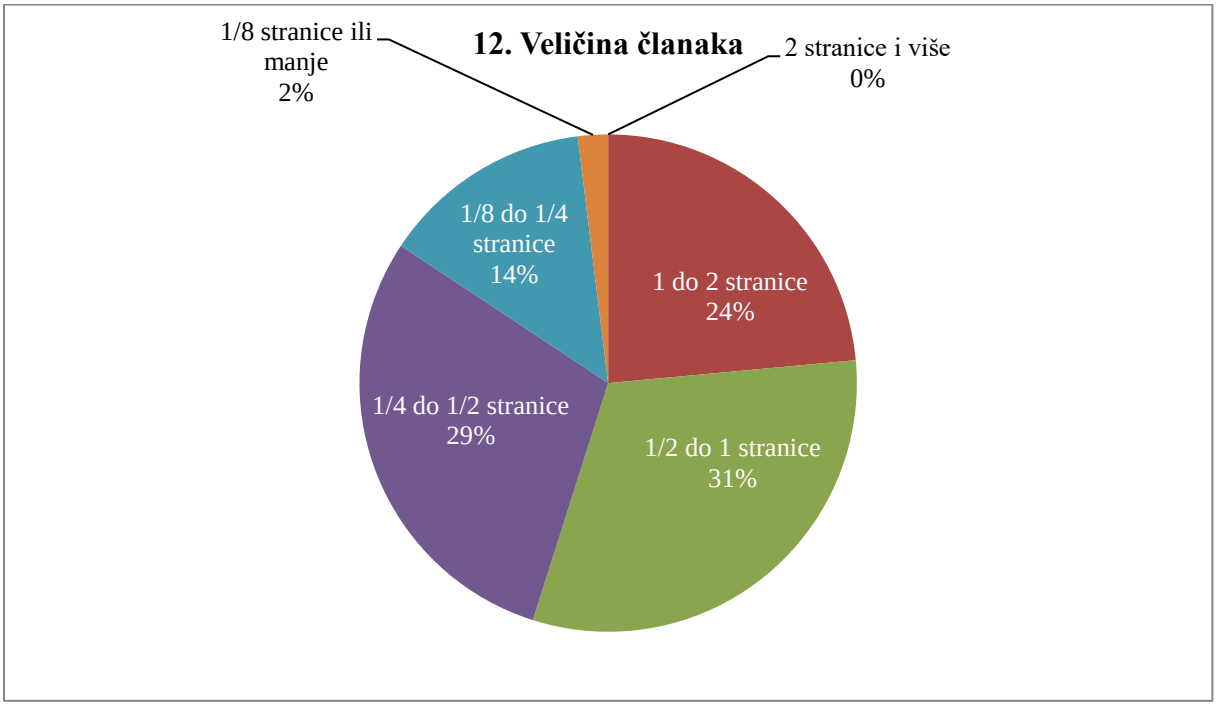
U obliku novinskog članka pisano je čak 78% članaka koji su bili jedina vrsta članaka u *Večernjem listu*, *Slobodnoj Dalmaciji* i *Glasu Istre* te u tim novinama nije bilo ni jedne druge novinarske vrste. U obliku kolumne i komentara pisano je 16% članaka, najviše u *Jutarnjem listu* i *Novom listu*, a uvodnika ima 6% i svi su bili objavljeni u *Novom listu*. U člancima koji su analizirani za ovo istraživanje novinarske vrste redakcijski članak, izjava, priopćenje, intervju, reportaža, agencijska vijest i pismo čitatelja nisu bili uopće zastupljeni.

Grafikon 11: Istaknutost članaka unutar medija

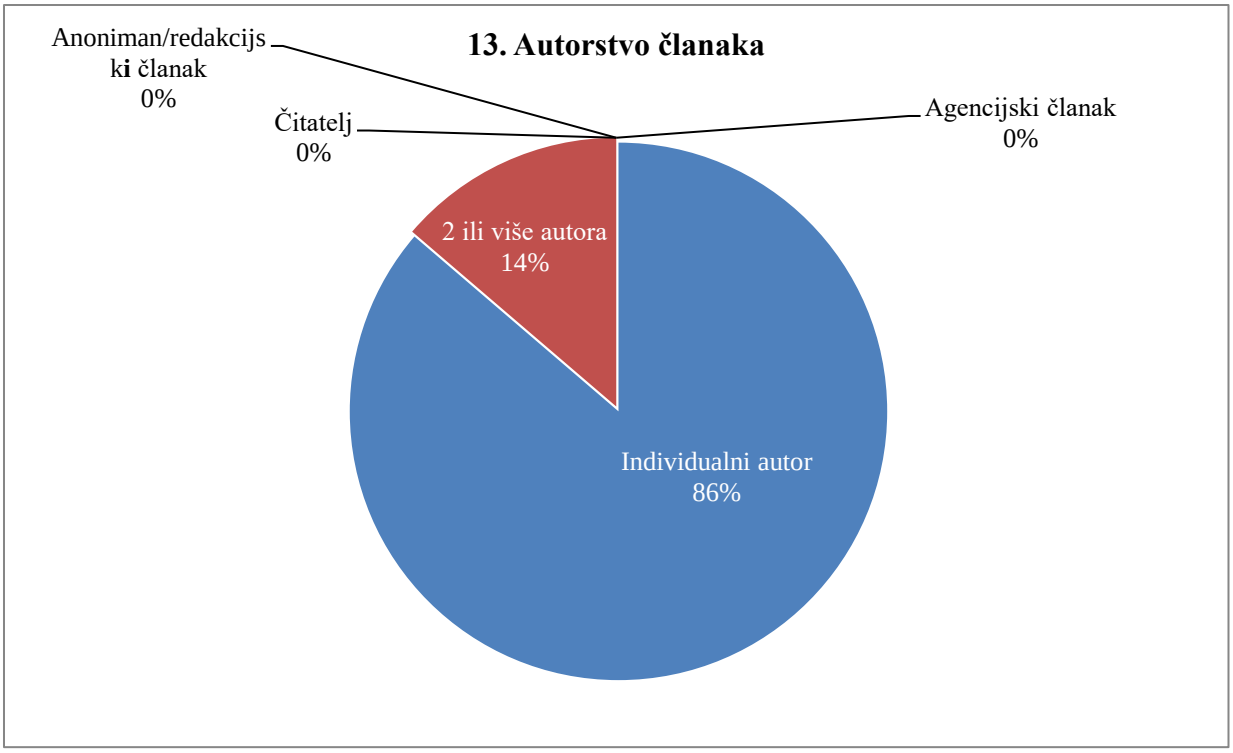
O pristupu medija određenoj tematici puno govori i rubrika u kojoj je članak objavljen, odnosno u kojem se djelu novina nalazi članak. 86% naših članaka objavljeno je u prvoj trećini novina, što govori o njihovoj velikoj važnosti, a objavljeni su u rubrikama *Aktualno*, *Vijesti dana* i *Novosti*, ovisno o kojim novinama se radilo, no to su sve rubrike u kojima se objavljuju vijesti od najveće važnosti. U trećoj trećini novina našlo se svega 2% članaka (samo jedan članak), dok je u drugoj trećini njih 12%, i to su gotovo sve kolumne i komentari koji su i inače na sredini novina. Jedine novine koje su među srednjim stranicama objavile većinu svih vijesti o ovoj temi su *24 sata*.

4.3. Veličina, autorstvo članaka i izvori

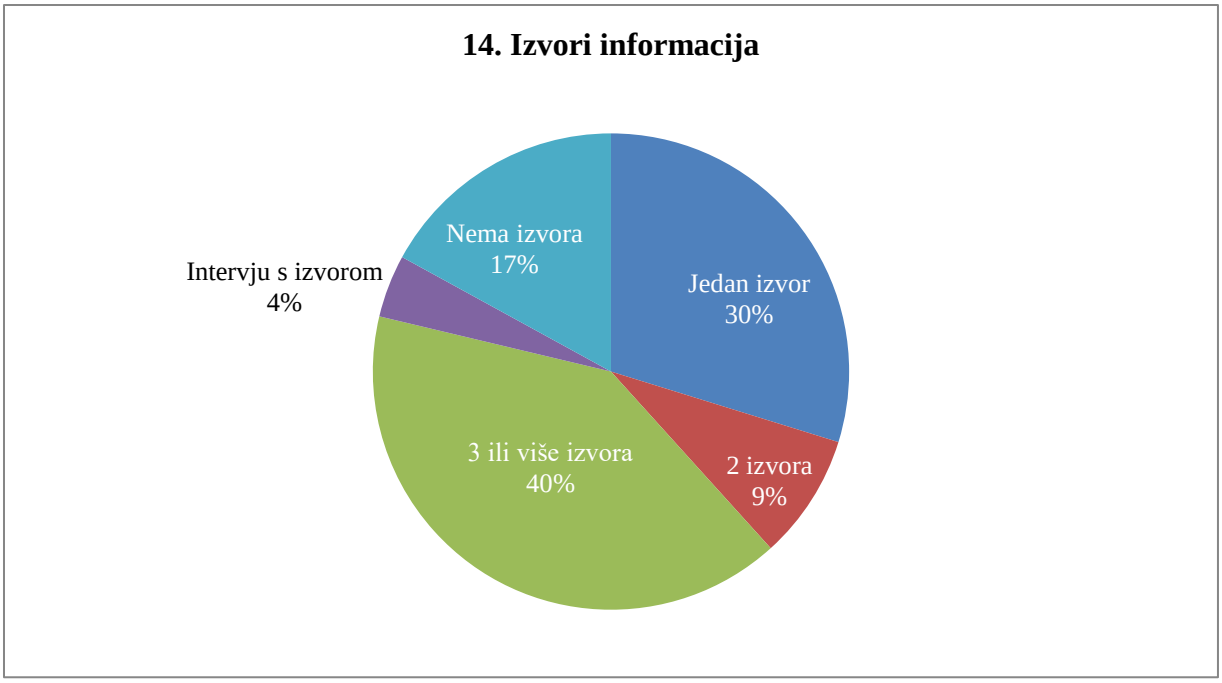
Grafikon 12: Veličina članaka

Osim novinske vrste i položaja objave članka, važnost mu daje njegova veličina. Važniji članci dobivaju više novinskoga prostora, a oni manji kao da služe da popune prostor. Iako o našoj temi nije bilo niti jednog članka koji je zauzeo pune dvije novinske stranice ili više, čak 24% članaka dobilo je više od jedne stranice, neki skoro pune dvije, a još njih 31% dobilo je od ½ do cijele stranice. Ostali članci dobili su nešto manje prostora – od ¼ do ½ stranice 29% članaka, a od ¼ do 1/8 stranice 14% članaka. Samo je jedan članak (2%) bio na prostoru manjem od 1/8 stranice. Isto tako, važno je uzeti u obzir da su ovi manji članci većinom bili u regionalnim novinama (*Glasu Slavonije*, *Glasu Istre* i *Novom listu*) jer se takve novine prvenstveno posvećuju regionalnim temama, a svega nekoliko prvih stranica pokrivaju vijesti iz države i svijeta.

Grafikon 13: Autorstvo članaka

Ovim istraživanjem utvrdili smo da su pri izvještavanju o Zakonu o MPO-u svi članci bili autorski tekstovi. To znači da nije bilo anonimnih/redakcijskih članaka, kao ni agencijskih vijesti ili pisma čitatelja. U 86% članaka radilo se o individualnom autoru, a 14% članaka rad je dva ili više autora. Članci s 2 ili više autora javljali su se u *Jutarnjem listu*, *Večernjem listu*, *Glasu Slavonije* i *24 sata*. Zanimljivo je istaknuti da u skoro svim dnevnim novinama postoji jedan novinar koji je „zadužen" da prati određenu temu pa je tako većinom jedan novinar autor većine članaka o Zakonu o MPO-u u tim novinama. U *Večernjem listu* to je Darko Pavičić, u *Jutarnjem listu* to su Inoslav Bešker i Kristina Turčin, u *Slobodnoj Dalmaciji* Divna Zenić, u *Novom listu* i *Glasu Istre* Zlatko Crnčec, dok su u *Glasu Slavonije* i *24 sata* autori bili različiti. Isto tako, svi članci su bili potpisani ili punim imenom i prezimenom novinara ili inicijalima, što ostavlja dojam vjerodostojnosti te takvim člancima čitatelji više vjeruju.

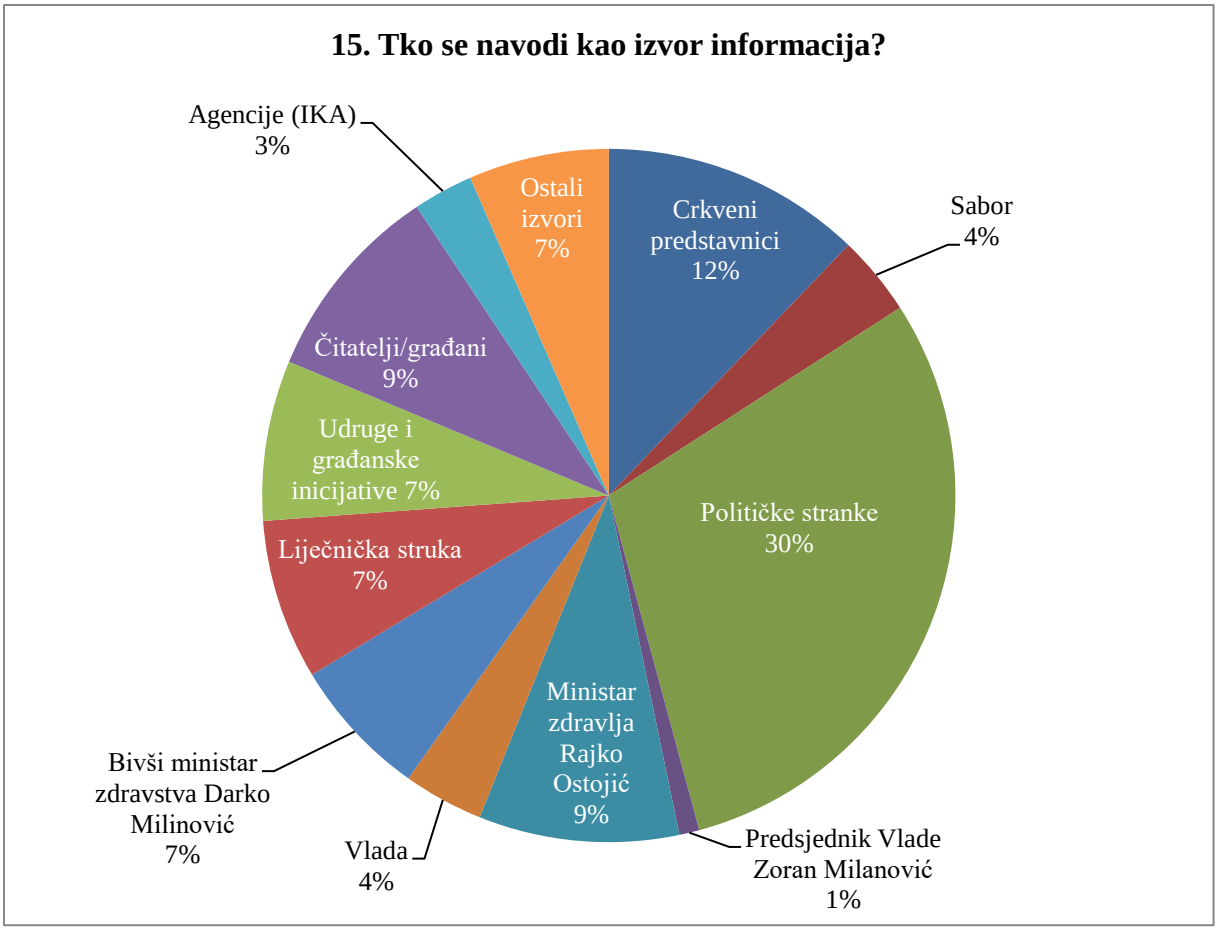

Grafikon 14: Izvori informacija

Kod izvora informacija jedno od osnovnih novinarskih načela je *audiatur et altera pars* ili *neka se čuje i druga strana*, što obvezuje novinare na korištenje barem dva izvora informacija koja zastupaju različite strane, kako bi postigli objektivnost i nepristranost u izvještavanju.[42]

Prema rezultatima ovoga istraživanja vidljivo je da 40% članaka koristi 3 ili više izvora i ti članci donose više mišljenja te time postižu svoju vjerodostojnost. S druge strane, novinari se često ne drže toga pravila jer 30% članaka koristi samo jedan izvor informacija, a 7% članaka ne navodi niti jedan izvor informacija, što ukazuje na pristranost novinara u izvještavanju.

[42] Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis 38 (2011) 2, 293.

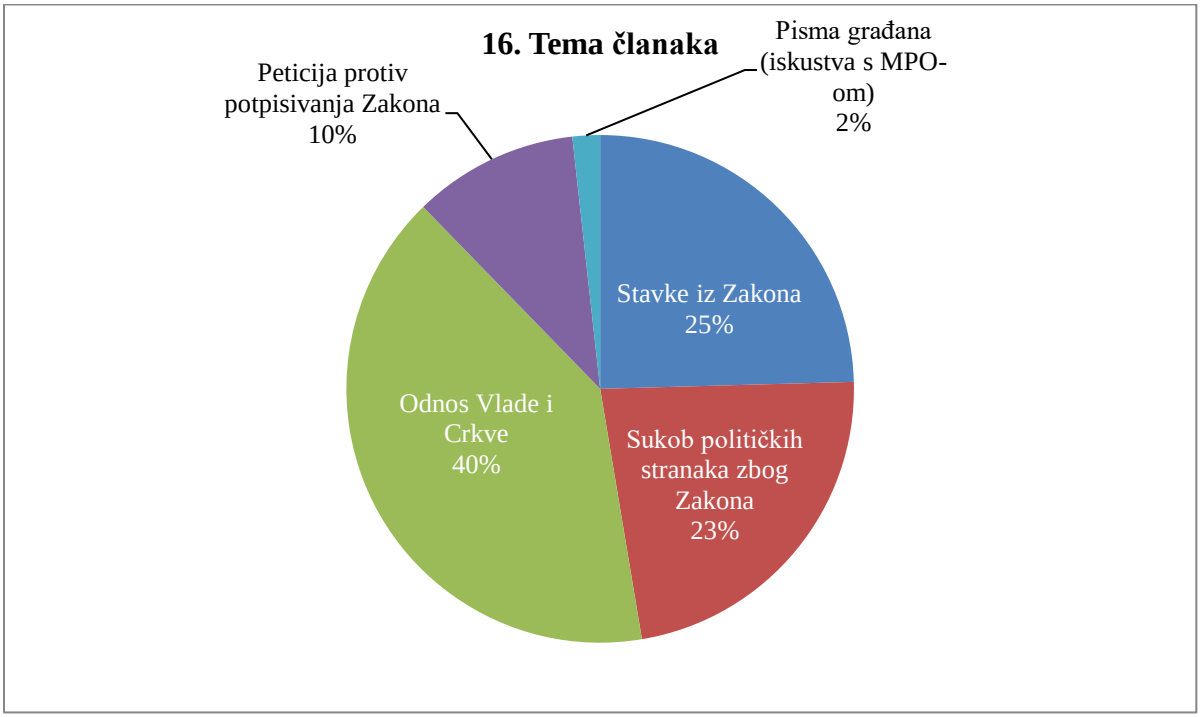

Grafikon 15: Tko se navodi kao izvor informacija?

Grafikon 15 također se odnosi na izvore informacija, a zanimalo nas je tko se najčešće navodi kao izvor informacija i u kojem su postotku to Crkva i njezini predstavnici. Istraživanje je pokazalo da se kao izvor informacija najčešće navode političke stranke, odnosno njihovi članovi (30%), crkveni predstavnici su na drugomu mjestu (12%), a slijede ih ministar zdravlja Rajko Ostojić, kao predstavnik Vlade (9%), čitatelji/građani (9%), bivši ministar zdravstva Darko Milinović, kao predstavnik HDZ-a (7%), liječnička struka (7%), udruge i građanske inicijative (7%), Sabor (4%), Vlada (4%), agencije (isključivo IKA) 3% te predsjednik Vlade Zoran Milanović (1%). Ostali izvori informacija zajedno zauzimaju 7% zastupljenosti, a u njih smo ubrojili profesora ustavnog prava pravnog fakulteta u Splitu prof. dr. Arsena Bačića, pravnike, katoličkog teologa prof. dr. sc. Adalberta Rebića, Velimira Šimunića, predsjednika Hrvatskog društva za humanu reprodukciju te saborske zastupnike Malte i Belgije. Od političkih stranaka kao izvor najčešće se navodi stranka HDZ, a od crkvenih predstavnika najzastupljeniji izvor je tadašnji nuncij u RH Alessandro D'Errico.

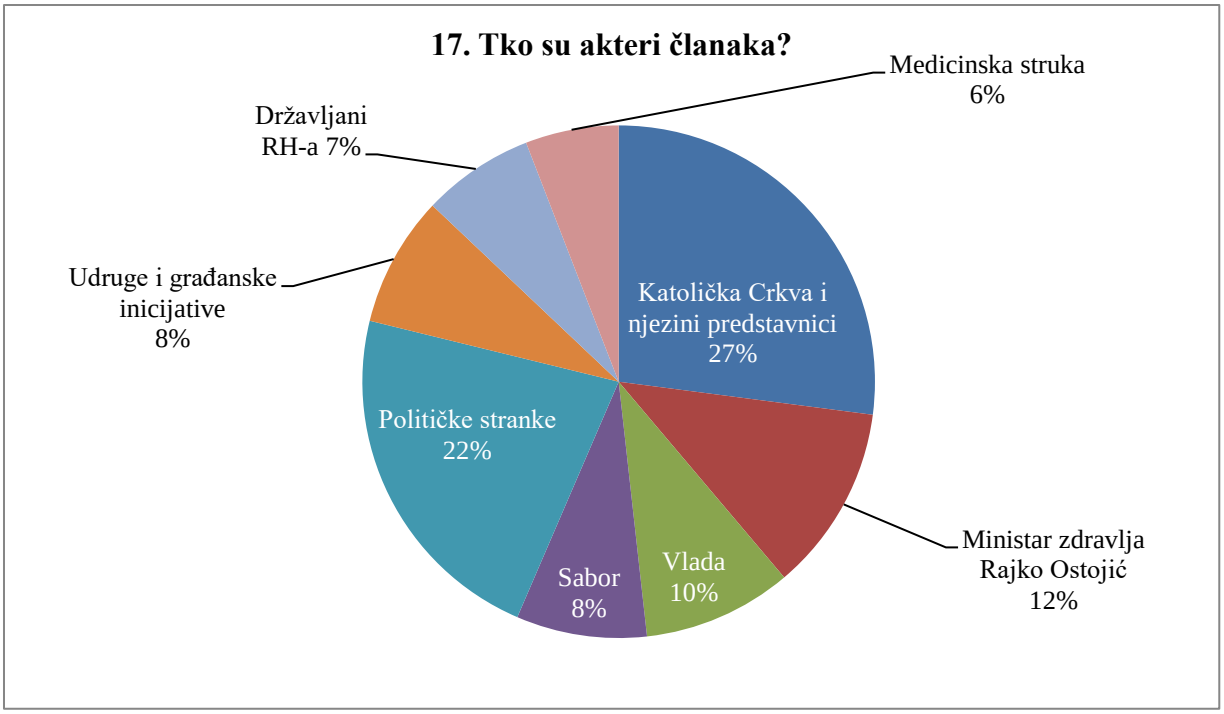
Najviše „crkvenih“ izvora bilo je u *Večernjem listu*, a najmanje u *Slobodnoj Dalmaciji* koja nije imala ni jedan takav izvor.

4.4. O čemu se govori u članku i tko su glavni akteri?

Grafikon 16: Tema članaka

Svaki članak može u sebi sadržavati i više tema, međutim svaki ima jednu glavnu temu koja mu je osnovica. Najčešća glavna tema članaka bio je odnos Crkve i Vlade (40%), odnosno iznošenje njihovih mišljenja o Zakonu o MPO-u te je upravo taj sukob mišljenja bio tema većine članaka. Sukob političkih stranaka bio je tema 23% članaka, a sukob se također temeljio na različitim mišljenjima o donošenju Zakona o MPO-u. Ta oprečna mišljenja uglavnom su bila između HDZ-a i SDP-a/HNS-a. HDZ se žestoko protivio donošenju ovoga Zakona te su stali na stranu Crkve. U 25% članaka glavna tema bile su stavke iz Zakona, gdje se detaljno opisivalo što ovaj Zakon donosi, koje su promjene u odnosu na prethodni zakon o MPO-u te što to konkretno znači u praksi za parove koji će biti zainteresirani. Potpisivanje peticije protiv donošenja Zakona o MPO-u bilo je tema 10% članaka. Tema najmanjeg broja članaka bila su iskustva parova koji su već do sad išli na tretmane pomognute oplodnje, u Hrvatskoj ili inozemstvu, njihova dosadašnja iskustva te njihovo mišljenje o ovom Zakonu (2%).

Grafikon 17: Tko su akteri članaka?

Važno je bilo istražiti i tko su akteri članaka ili „oni koji pričaju priču“ jer oni su tu „glavni likovi“, oni izravno iznose svoja mišljenja i stavove te se čitatelji s njima najviše poistovjećuju. U nekim člancima ima više aktera, tako da smo ih sve zbrojili i dobiveni su sljedeći rezultati: crkveni predstavnici bili su akteri u najvećem broju članaka (27%), a slijede ih s 22% političke stranke i njihovi članovi, tadašnji ministar zdravlja Rajko Ostojić 12%, Vlada 10%, Sabor 8%, udruge i građanske inicijative 8%, državljani RH-a 7% te medicinska struka 6%.

Najviše članaka u kojem su akteri Crkva i njezini predstavnici objavljeno je u *Jutarnjem listu* i *Večernjem listu*, a najmanje u *Glasu Slavonije* i *Slobodnoj Dalmaciji*.

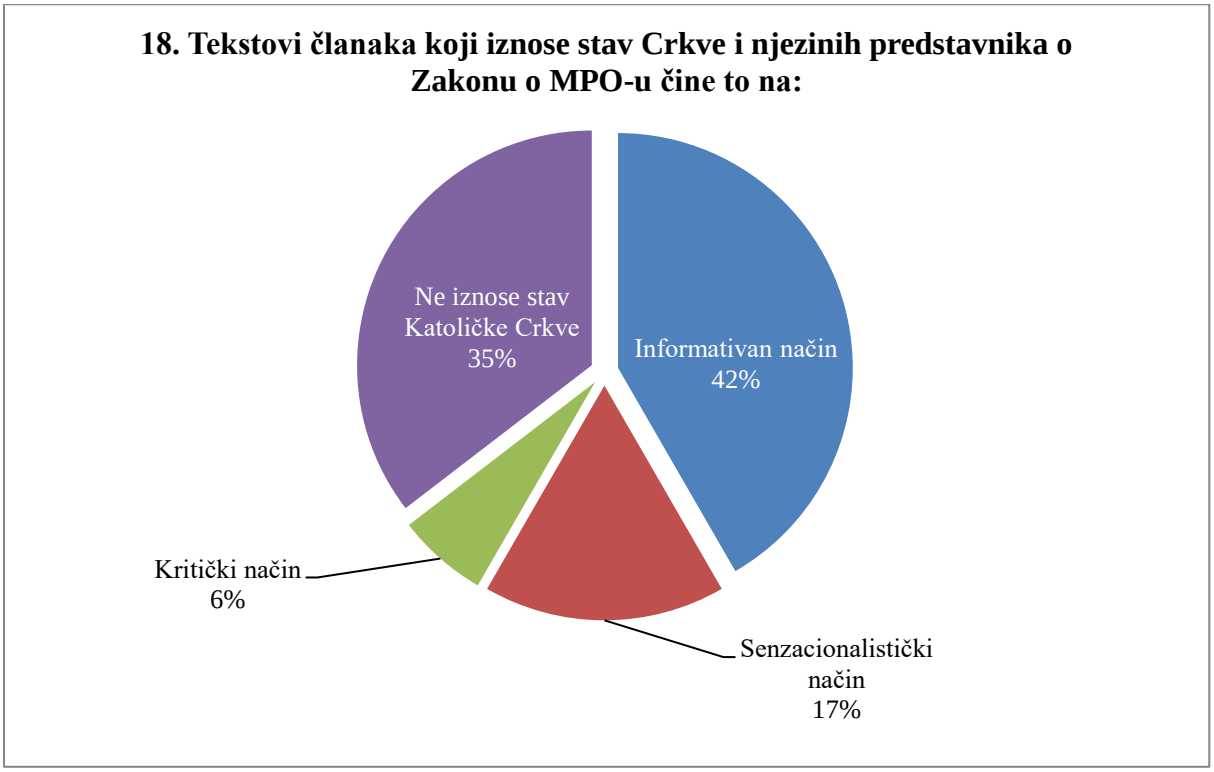
Biskup Košić: Nešto je doista trulo u Hrvatskoj

SISAK - Sisački biskup mons. Vlado Košić na misnom je slavlju ocijenio kako živimo u vremenu velikoga krivovjerja i otpada od prave vjere te da se velik dio naroda i njegovi predstavnici otklanjaju od pravoga Boga i slijedi krive i nepostojeće bogove, priopćeno je iz Sisačke biskupije. Ocijenio je kako je i prijašnja vlast birala radije Europu negoli Crkvu te donosila pogubne zakone poput Zakona protiv diskriminacije te dodao kako "sadašnja vlast zamrzava začetke ljudskoga bića, ozakonjuje ubojstvo, manipulira životom, ustoličuje perverzne oblike ljudskog zajedništva na pijedestal obitelji".

Ustvrdivši kako je sve to samo znak da je doista "nešto trulo u državi Hrvatskoj" rekao je bi kršćani trebali prihvatiti odgovornost i promijeniti to stanje. (H)

Slika 5: Crkveni predstavnici su glavni akteri priloga o MPO-u,

Glas Istre, 22. srpnja 2012.

Grafikon 18: Tekstovi članaka koji iznose stav Crkve i njezinih predstavnika o Zakonu o MPO-u.

Dok smo radili analizu tekstova članaka o tome na koji način iznose stav Crkve i njezinih predstavnika o Zakonu o MPO-u vodili smo se istim načelima kao i kod analize naslovnica. Jedina razlika je što su u onu analizu ušle samo naslovnice, naslovi i podnaslovi koji su iznosili stav Crkve i njezinih predstavnika, a u ovu analizu su ušli tekstovi svih članaka. Rezultati koje smo dobili pokazuju da 35% tekstova uopće ne iznosi stav Katoličke Crkve i njezinih predstavnika. Informativni članci su oni koji se temelje na prenošenju činjenica kakve su izrečene ili napisane, doslovno prenose citate, imaju više izvora informacija, ne donose osude i ne prenose govor mržnje. Takvih je članaka bilo 42%. Senzacionalističkih članaka bilo je 17%, a to su oni članci koji su pogrešno interpretirali podatke, iskrivljavali citate ili iznosili svoje subjektivno mišljenje i pritom vrijeđali stav Crkve ili njezinih predstavnika. Članaka koji su napisani tako da iznose kritičko mišljenje autora, a da pritom ne vrijeđaju, nije im cilj destruktivnost, već afirmativnost, odnosno neutralnost te upućuju na propuste ili pozivaju na akciju bilo je 6%. Najveći broj članaka s kritičkim mišljenjem objavljeno je u *Jutarnjem listu*.

Najviše senzacionalističkih tekstova bilo je u *Novom listu*, a niti jedan takav članak nije objavljen u *Glasu Slavonije* i *Glasu Istre*.

Ti članci su često kolumne, komentari ili uvodnici, a jedan takav primjer je *Trafika* Predraga Lucića pod naslovom *Vatikanske sankcije neposlušnoj Hrvatskoj*, Novi list, 14. 7. 2012.

„Zašto klečiš, trafikant?“

„ Ne prekidaj me! Molim dragoga Boga da nam Vatikan ne uvede sankcije.“

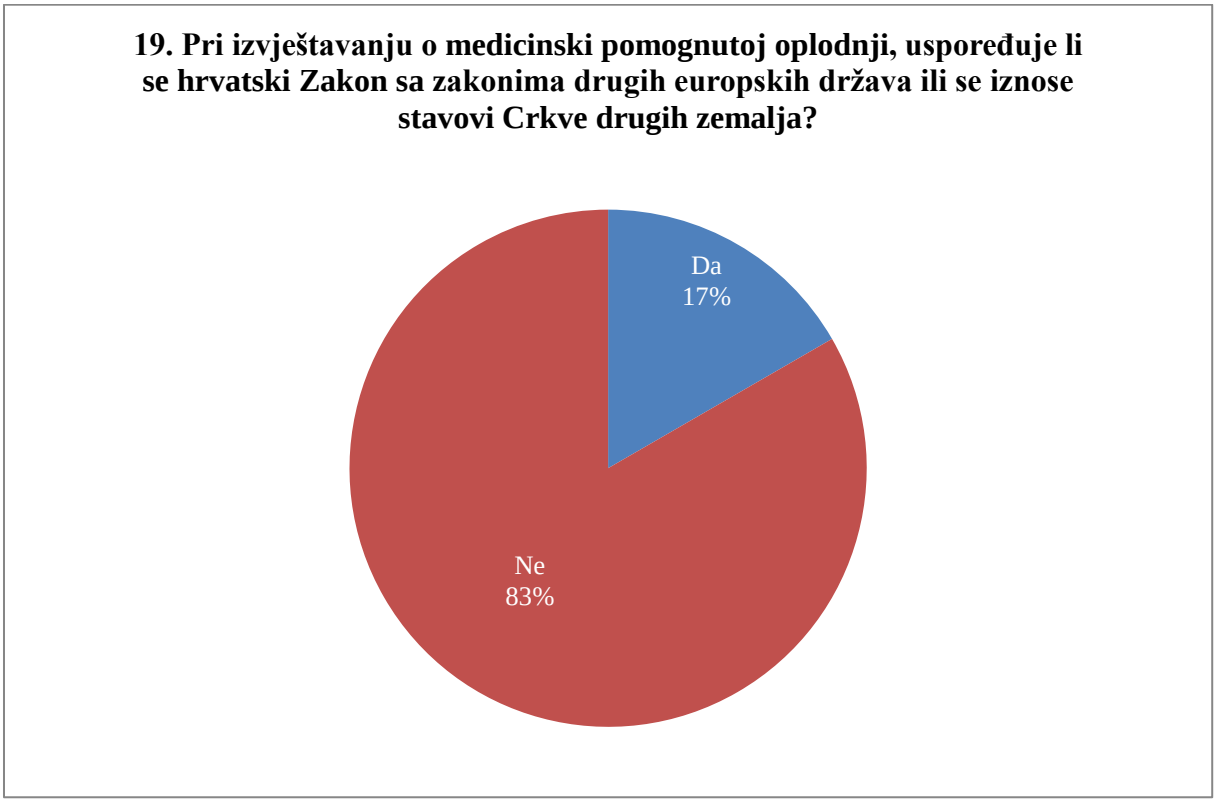
„ E, baš će Bog uslišat tvoje molitve... I otkud ti ta bolesna ideja da itko u Vatikanu razmišlja o sankcijama Hrvatskoj?“

„A čuo si valjda što je monsignor Alessandro d'Errico, milošću Božjom novi nam apostolski nuncij, kazao monsignoru Marinu Srakiću: da se nada da nije došao previše kasno, jer da će – u slučaju da Sabor donese Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji – problem postati još veći i još delikatniji“.

„Znam, to je onaj dobri čovjek što je predlagao da se odgodi donošenje zakona dok on na tu temu malo ne popriča s Josipovićem. A eto, dogodilo se da je, s Božjom pomoći, zakasnio... Dobro, trafikant, otkud Vatikanu uopće pravo da se petlja u donošenje zakona u Hrvatskoj?“

„Na temelju čvrste vjere da je iznad Sabora samo Bog.“

Najveći broj članaka s kritičkim mišljenjem objavljeno je u *Jutarnjem listu*.

Grafikon 19: Pri izvještavanju o medicinski pomognutoj oplodnji, uspoređuje li hrvatski Zakon sa zakonima drugih europskih država ili se iznose stavovi Crkve drugih država?

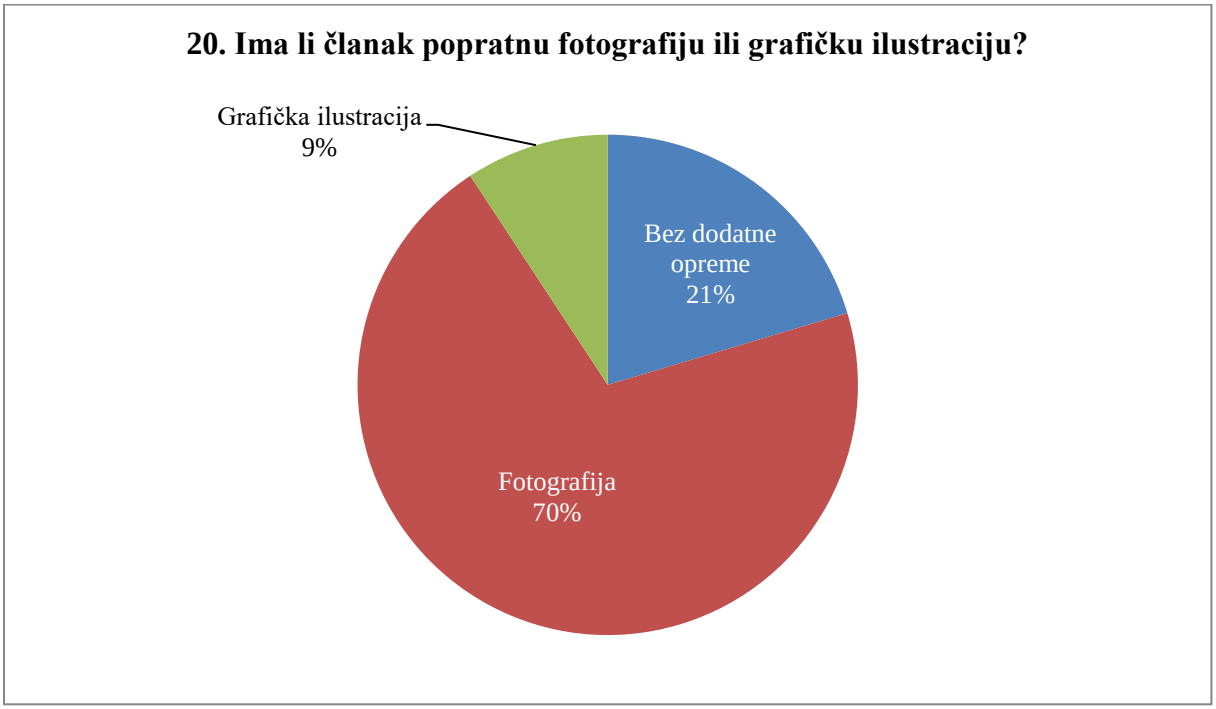
Ovaj nam je grafikon trebao dati odgovor koliko su dnevne novine informirale hrvatske državljane o Zakonu o MPO-u u drugim europskim državama, posebno onima s većinskim katoličkim stanovništvom. Istraživanje je pokazalo da je to bio slučaj u samo 17% članaka (najviše ih je bilo u *Jutarnjem listu*, 37,5%), a u 83% članaka nije bilo nikakve usporedbe sa zakonima drugih država (*Glas Istre* i *24 sata* nisu objavili niti jedan takav članak).

Jedan od tih članaka, čiji ću isječak navesti u nastavku rada, objavljen je u Večernjem listu, 21. srpnja 2012. godine, a govori o nekim stajalištima stranaka drugih europskih država o Zakonu o MPO-u.

Nacionalistička stranka Malte demokršćanska je stranka koja, poput HDZ-a, pripada europskim pučanima, ali za razliku od hadezeovaca, malteški nacionalisti, koji vode tamošnju vladu, smatraju da je zamrzavanje zametaka pravo rješenje. Malteška vlada uskoro će izaći s promjenama zakona koji će legalizirati zamrzavanje zametaka, a zastupnik Jean-Pierre Faruggia, koji je vodio parlamentarni odbor za izradu pravnog okvira, kaže da treba promijeniti „srednjovjekovni status quo*" koji zabranjuje zamrzavanje zametaka.*

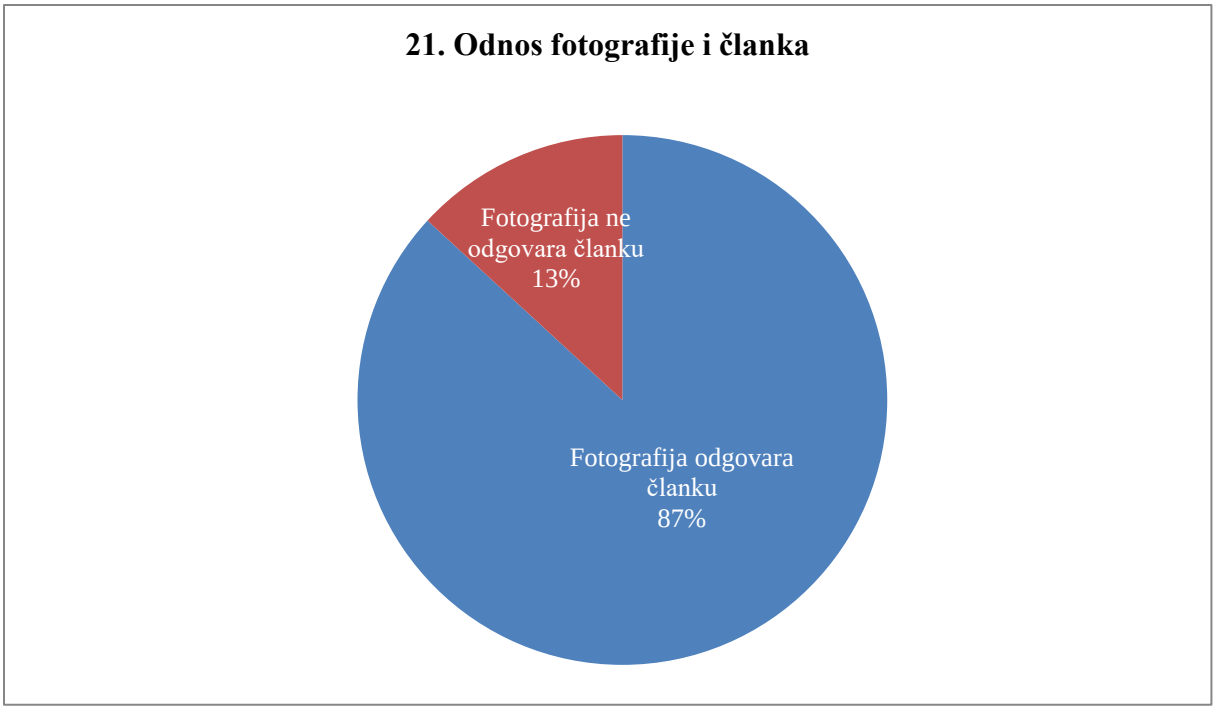
O drugom za konzervativce spornom pitanju – treba li postupak umjetne oplodnje dopustiti samo parovima ili i samostalnim ženama – europske su zemlje podjeljenije nego kad je riječ o zamrzavanju zametaka. Njemačka, Portugal, Francuska i Italija među zemljama su koje to ne dopuštaju, a Velika Britanija, Belgija i Nizozemska među onima koje dopuštaju. A sada i Hrvatska. – Večernji list, 21. 7. 2012.

4.5. Odnos fotografije i članaka

Grafikon 20: Ima li članak popratnu fotografiju ili grafičku ilustraciju?

Što se tiče grafičke opreme analiziranih članaka u 70% slučajeva članci su bili popraćeni fotografijama, u 9% slučajeva grafičkim ilustracijama, dok je bez dodatne opreme bilo 21% članaka. Najviše članaka bez dodatne opreme zabilježeno u *Glasu Slavonije*, a novine s najviše članaka s dodatnom opremom bili su *Glas Istre*, u kojima nije bio ni jedan članak bez fotografije, i *Večernji list*. Većina članaka bila je opremljena samo jednom fotografijom (63%), dok je 37% članaka bilo opremljeno s dvije ili više fotografija. *24 sata* su jedine novine u kojima je svaki članak, koji je imao fotografiju, imao više od jedne fotografije, dok je *Glas Istre* imao sve članke sa samo jednom fotografijom. Objavljen je podjednak broj fotografija s potpisom autora i bez njega. Najviše nepotpisanih fotografija objavljeno je u *Jutarnjem listu*, *Slobodnoj Dalmaciji* i *24 sata* koje nisu imale niti jednu potpisanu fotografiju, dok je s druge strane *Glas Slavonije* imao sve potpisane fotografije.

Grafikon 21: Odnos fotografije i članka

Što se tiče povezanosti fotografija i teksta uz koji se nalaze, u najvećem se broju članaka fotografija odnosila na sadržaj teksta (87%), dok su u 13% članaka zabilježene fotografije koje se ne odnose na sadržaj teksta. Takvih je primjera naviše bilo u *Novom listu* te jedna fotografija u *24 sata*, dok u ostalim novinama nije bilo ni jedne fotografije koja ne odgovara članku. Tako je na primjer uz članak, kojega smo već spominjali, *Vatikanske sankcije neposlušnoj Hrvatskoj*[43], u kojemu se govori da će Sveta Stolica raskinuti sve ugovore s Hrvatskom zbog uvođenja Zakona o MPO-u te se u daljnjem tekstu, osim Darka Milinovića i predsjednika HDZ-a Tomislava Karamarka, spominje i prvi predsjednik Hrvatske dr. Franjo Tuđman kojeg „da nam je Bog poživio, ne bi se svi ti nunciji i ambasadori istresali na sirotu Hrvatsku“, priložena fotografija služenja mise u zagrebačkoj katedrali, na kojoj se vidi i kardinal Josip Bozanić.

[43] *Novi list*, 14. 7. 2012.

TRAFIKA PREDRAGA LUCIĆA

Vatikanske sankcije neposlušnoj Hrvatskoj

– Zašto klečiš, trafikant?

– Ne prekidaj me! Molim dragoga Boga da nam Vatikan ne uvede sankcije.

– E, baš će Bog uslišat tvoje molitve... I otkud ti ta bolesna ideja da itko u Vatikanu razmišlja o sankcijama Hrvatskoj?

– A čuo si valjda što je monsignor Alessandro d'Errico, milošću Božjom novi nam apostolski nuncij, kazao monsignoru Marinu Srakiću: da se nada da nije došao previše kasno, jer da će – u slučaju da Sabor donese Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji – problem postati još veći i još delikatniji.

– Znam, to je onaj dobri čovjek što je predlagao da se odgodi donošenje zakona dok on na tu temu malo ne popriča s Josipovićem. A eto, dogodilo se da je, s Božjom pomoći, zakasnio... Dobro, trafikant, otkud Vatikanu uopće pravo da se petlja u donošenje zakona u Hrvatskoj?

– Na temelju čvrste vjere da je iznad Sabora samo Bog.

– Pa nije to rekao nitko u Vatikanu. To je, ako se ne varam, izvalio Šime Đodan.

– I u to HDZ-ovci vjeruju i danas. Čuo si kako je Darko Milinović u Saboru održao misu SDP-ovcima: »Pitate s kojim pravom je protiv ovog zakona reagirao apostolski nuncij i kažete da to nije uobičajeno. Nije

N. REBERŠAK

Apostolski nuncij je prenio jasno upozorenje Vatikana da se Hrvatska suzdrži od donošenja zakona – bojim se da će Sveta Stolica raskinuti sve one

je papa Ivan Pavao II tri puta bio u Hrvatskoj. Smatram da dugujemo toliko poštovanja da čujemo što Sveti Otac želi reći.«

– Šta je Milinović zaboravio onu staru ličku poslovicu »Regnum regno non praescibit leges«?

– Zašto ličku?

– Pa zar se ne sjećaš da je bila ispisana na transparentu kad je Tuđman 1998. u Žitniku kraj Gospića otvarao Spomen-dom Ante Starčevića?! I da se Ćaća uhvatio za tu autohtonu ličku latinštinu? Došla mu k'o naručena da se jezikom namlati po Europskoj uniji i njezinom diktatu. Eh, da nam je Bog poživio Franceka, ne bi se svi ti nunciji i ambasadori istresali na sirotu Hrvatsku...

– Da, kao što se nisu istresali dok nam ga Bog nije uzeo.

– Čudi me da Karamarko nije

Vatikana. Ako se ja dobro sjećam, temeljna odrednica njegovog programa je nova hrvatska samostalnost.

– Budi precizan: nova samostalnost u sklopu retuđmanizacije. A to je, što bi se u Lici reklo, contradictio in adjecto. Uostalom, čuo si Karamarka: podržao je onog svog Jelića koji je lupio da je Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji isto što i Bleiburg i Jasenovac. Sad očekujem da ovo izglasavanje zakona s 88 prema 45 glasova nazove akcijom »88 embrija za druga Tita«.

– Precjenjuješ ga, trafikant. Prije će Milinović na račun vatikanskih pritisaka spjevati klasični latinski deseterac: »Regnum regno legn'o pa nategn'o.«

– Samo se ti zajebavaj... Ja bih se kladio da Vatikan neće olako preći preko ovoga u Saboru i da će nas kaznit za neposluh.

– Je li ti to opet o sankcijama? Stvarno si paranoik.

– A šta misliš: da apostolski nuncij govori samo da bi mu riječ izlazile iz usta? On je prenio jasno upozorenje Vatikana da se Hrvats suzdrži od donošenja zakona i sa ćeš vidjet što nam slijedi.

– Desant Švicarske garde na Markov trg?

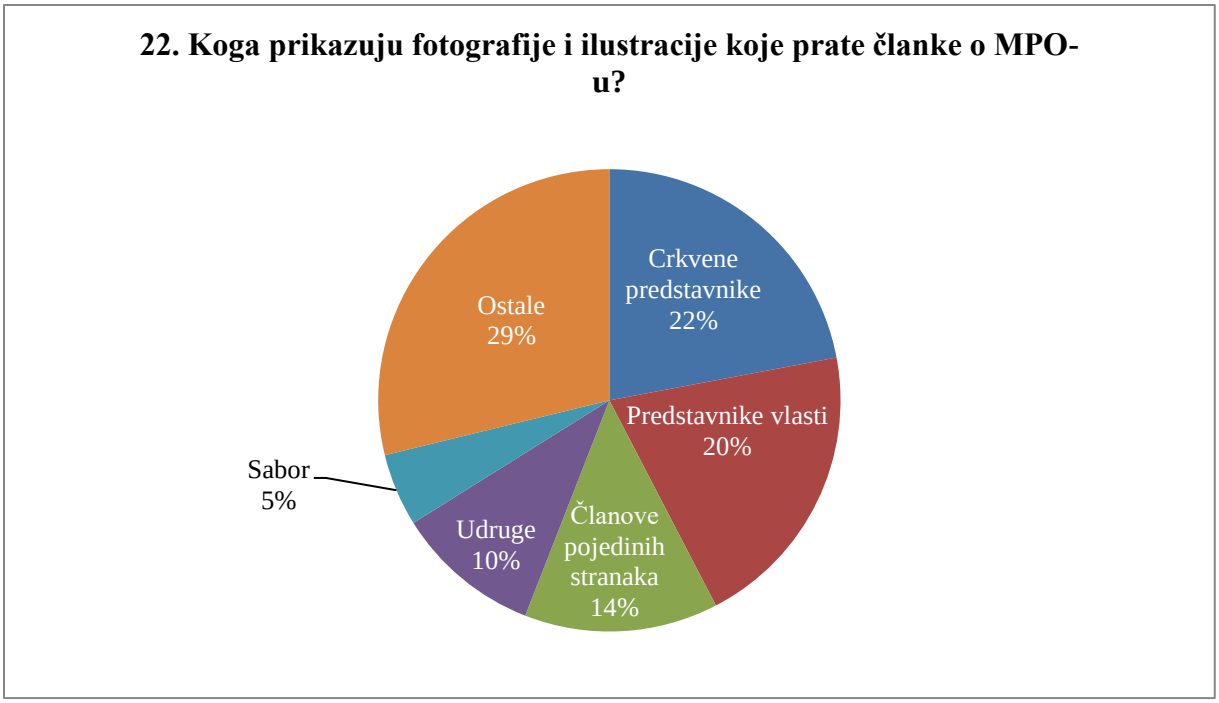
– Bojim se: nešto puno gore.

– Ma čega se bojiš?

– Bojim se da će Sveta Stolic raskinuti sve one ugovore s

Slika 6: Odnos fotografije i priloga,

Novi list, 14. srpnja 2012.

Grafikon 22: Koga prikazuju fotografije i ilustracije koje prate članke o medicinski pomognutoj oplodnji?

Budući da je jedna od najčešćih tematika analiziranih članaka bila stav Crkve i njezinih predstavnika o Zakonu o MPO-u, ne čudi da fotografije često (22%) prikazuju upravo crkvene predstavnike. Ipak, po postotku fotografija (34%) prednjače političari (predstavnici vlasti bili su na 20% fotografija, a članovi pojedinih stranaka, najčešće HDZ-a, na 14% fotografija). Članovi udruga nalaze se na 10% fotografija, a Sabora na 5%. Ostalih 29% fotografija (najveći dio toga postotka su ilustracije) prikazuju anonimne građane, djecu, vjernike kako mole u crkvi, trudnice, doktore, embrije i dr. Najveći broj fotografija crkvenih predstavnika zabilježen je u *Večernjem listu* (33,3%) dok u *Slobodnoj Dalmaciji* nije zabilježena niti jedna fotografija.

JUTARNJI LIST UTOREK 10. SRPNJA 2012

SKANDALOZAN NAPAD BISKUPA NA

Crkva: Ovaj Zakon o umjetnoj oplodnji je duboko nemoralan!

Vlada: Dajemo ljudima mogućnost da izliječe neplodnost. To nije nemoralno i nehumano!

PIŠE KRISTINA TURČIN

Hrvatska biskupska konferencija najoštrije je jučer napala konačni prijedlog Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji. Ocijenila ga je duboko nemoralnim i nehumanim, sabor-ske zastupnike pozvala je da ne opterećuju svoju savjest glasanjem za takav zakon, a vjernike upozorila na ozbiljnost trenutka te ih pozvala na molitvu, post i pokoru. Građanima koji su potpisali Deklaraciju o početku i zaštiti ljudskog života - a radi se o 133.000 potpisa prikupljenih po katoličkim župama - biskupi su dali pak bezrezervnu podršku u njihovim "protivljenjima i traženjima".

Umnožavanje problema

Konačni prijedlog Zakona ne štiti ljudska prava i nije u skladu s duhom Ustava jer začetim ljudskim bićima ne priznaje pravo na život, već ih u najvećem broju slučajeva osuđuje na smrt; nije human i zbog selektivnog pristupa ima eugenički karakter; nije u korist zdravlja žene i muškaraca. Postupci medicinski pomognute oplodnje u svojoj biti nisu liječenje jer ne dovode do ozdravljenja uzroka neplodnosti kao složenog zdravstvenog stanja; nije u interesu djece ni prije ni nakon rođenja jer, osim što začetima uskraćuje pravo na život, nekima od rođenih namjerno oduzima očinsku ljubav i skrb; nije usmjeren rješavanju problema već njihovu umnožavanju, kako u medicinskom, tako i u pravnom, a napose u moralno-etičkom smislu", stoji u izjavi Stalnog vijeća HBK.

Jednake mogućnosti

Posebno upozoravaju vladajuće - koji ističu da su ovim Zakonom ispunili svoje predizborno obećanje - da ni obećanja ni izborne pobjede ne daju pobjednicima neograničenu vlast nad životom i smrću ni otvorene ruke za urušavanje temeljnih vrijednosti poput braka i obitelji.

Vladu nije iznenadila ostra izjava hrvatskih biskupa, no odlučeno je da je ritko iz Vlade neće komentirati. Smatraju da je o Zakonu doista dovoljno izrečeno, da je prošao široku javnu raspravu i redovnu saborsku proceduru te da se ne razlikuje od onoga što su obećali u predizbornom programu i za što su dobili potporu naroda.

- Ovakav Zakon nudi mogućnost liječenja neplodnosti svim građankama i građanima, bez obzira na svjetonazor. Sada svatko može izabrati ono što smatra najboljim za sebe, i katolik i onaj koji to nije - neslužbeno kaže naš sugovornik blizak Vladi.

Biskupi pak nisu zadovoljni širinom javne rasprave, smatraju da se Zakon donosi na brzinu i u polutajnosti, bez mogućnosti suočavanja suprotstavljenih argumenata.

Najbolnije odredbe novog Zakona biskupima su ozakonjenje zamrzavanja zametaka te mogućnost da se od neplodnosti liječi - i začne - ne samo nevjenčana žena već i žena bez partnera.

Nepredvidljive posljedice

Sudbina nepoznatog broja zamrznutih zametaka, kažu, nepoznata je i nedefinirana.

- Ovaj Zakon nije u korist braka i obitelji jer se proširenjem kruga korisnika MPO-a ugrožavaju te dvije stožerne institucije društva u pokušaju da ih se izjednači s ostalim oblicima zajedničkog života koje ih nikako ne mogu nadomjestiti - ističu biskupi. Izražavaju zabrinutost za budućnost i posljedice ovog Zakona dr že nepredvidljivima. - Iz svega toga je oči-

Ostojić: Ovo je najbolji medicinski zakon u Europi

Hrvatski Zakon o medicinskoj oplodnji zasigurno je najbolji medicinski zakon u ovome trenutku u Europi. Prošli je tjedan na Europskom odboru za liječenje neplodnosti ocijenjen odličnim te je odlučeno da se na temelju upravo našeg zakona promijeni i dopuni cijeli drugi niz europskih zakona - rekao je ministar Rajko Ostojić.

- U prijedlogu nije promijenjeno gotovo ništa u odnosu na prvo čitanje. Kad postoji 130.000 potpisa građana koji osporavaju neki zakon, u najmanju ruku tome bi trebalo posvetiti pozornost. U zakonu se ne govori o tome što će se zbivati s embrijima nakon pet godina, no što ako nakon toga roditelji ne pristanu na darovanje zametaka, a nemaju novca da ih dalje sami čuvaju - pitao je potpredsjednik Sabora akademik Željko Reiner (HDZ). Njegov stranački kolega Stjepan Milinković zatražio je od vladajućih da se izglasavanje Zakona o MPO-u odgodi za jesen jer je Sabor prazan.

- Ljudi brzo zaboravljaju. Treba istaknuti da je aktualni zakon donesen 17. srpnja, a o njemu se raspravljalo 8. srpnja. Tada to nikome iz današnje oporbe, a tada vladajućih nije smetalo - odgovorili su predsjednica Odbora za zdravstvo Biljana Borzani i ministar Ostojić. ●N.S.Š.

UTOREK 10. SRPNJA 2012. JUTARNJI LIST

ZAKON KOJI SVIMA DAJE ŠANSU DA

Kardinal Josip Bozanić i predsjednik HBK Marin Srakić

Udruge: Ovim zakonom svatko može izabrati postupak liječenja koji mu odgovara

to da je Konačni prijedlog kona o medicinski pomog toj oplodnji po svome sad ju i naravi duboko nemor i nehuman, a njegovo be vođenje dovelo do nepr dljivih posljedica za hrv društvo - smatraju biske

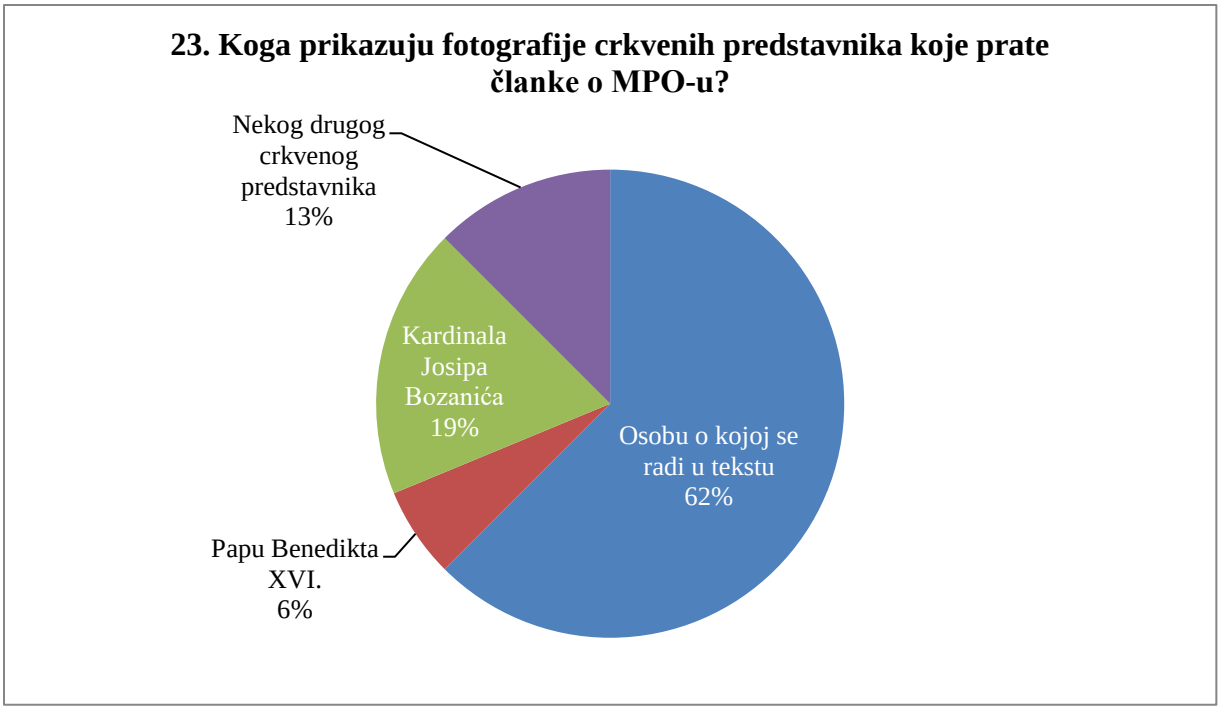
Sekularna država

Njihova izjava nije izne la ni udruge osoba koje re s neplodnošću.

- Stavovi HBK tem na religijskom shvaća vota, a tome nema pro legislativi jedne sekula žave čiji su građani pr ci različitih konfesija stići i ateisti. Moleme hu zadovoljenja svih uvjerenja, očekivati kontracepcije, transf vi ili svinjetine! Hoć školama učiti kak stvorena od rebra muškarca? Tko će o koje mjere treba ni štiti u zakonodav bi trebao educirati stvu zbog koje i pos lirati na njihovu s nametati stavove i državi - kaže Ire Građanske inicij koje se bore s ne

Upozorava di zdravstvena orga glasila neplodno 1997., a s nekim bolesti u svije svaki šesti par.

- Ovim Zako jedinac može i pak liječenja ne ji je u skladu s t bnim uvjeren Rožić. ●

Grafikon 23: Koga prikazuju fotografije crkvenih predstavnika koje prate članke o MPO?

Fotografije koje prikazuju crkvene predstavnike u najvećem broju slučajeva prikazuju osobu u kojoj se govori u tekstu (62%), a najčešće se radilo o nunciju Alessandru D'Erricu, na 19% fotografija bio je kardinal Josip Bozanić, na 6% papa Benedikt XVI., a 13% zauzimale su slike nekog drugog crkvenog predstavnika. Dakle, u 38% slučajeva fotografija nije pratila tekst, odnosno prikazivala je papu Benedikta XVI., kardinala Bozanića ili nekog drugog crkvenog predstavnika, a da se oni ne spominju u tekstu.

VIJESTI DANA

VEČERNJI LIST petak, 13. srpnja 2012. | aktualno | 7

LOBIRANJE Prva politička i diplomatska akcija novog apostolskog nuncija mons. Alessandra D'Errica

Nuncij pokušava zaustaviti Zakon o umjetnoj oplodnji, ali je zakasnio

TAJMING

Nuncij još ni s kim iz vlasti nije ostvario kontakt, ali se nada da nije prekasno

Darko Pavičić
darko.pavicic@vecernji.net

Vatikanski nuncij mons. Alessandro D'Errico, koji je u Hrvatskoj tek tjedan dana, pokušava zaustaviti, odnosno odgoditi današnje izglasavanje Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji.

– Nadam se da ne dolazim prekasno – rekao je mons. D'Errico jučer u Đakovu, za posjeta đakovačko-osječkom nadbiskupu i predsjedniku HBK mons. Marinu Srakiću, dodavši da mu je "pomalo žao što je ovdje u trenutku delikatnih odnosa između crkvene hijerarhije i nositelja političke vlasti. No, čini se da je nuncij sa svojom inicijativom ipak zakasnio i da nije stigao izlobirati odgodu donošenja zakona, jer prema našim informacijama, ni s kim iz struktura vlasti nije ostvario nikakav kontakt kako bi dao neki svoj prijedlog. Nije predao ni vjerodajnice, koje će u utorak uručiti predsjedniku Josipoviću.

Povjerenje u Josipovića

– Posao je apostolskog nuncija promicati dobre odnose između nositelja crkvene vlasti i političkog života. Predsjednika Josipovića susretao sam za vrijeme službe u Sarajevu, uvijek sam osjećao veliko poštovanje prema njegovoj sklonosti za dijalog i uzajamno slušanje te imam povjerenja da ćemo uspjeti naći prava rješenja s obzirom na pitanja o kojima se raspravlja – rekao je nuncij, kako prenosi Ika. Na pitanje novinara odnosi li se to na donošenje Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji, nuncij D'Errico potvrdio je, kako javlja Ika. Rekao je da će "problem postati veći i delikatniji ako se sutra zaključi stvar".

Mons. Alessandro D'Errico inicijativu je izrekao jučer u Đakovu

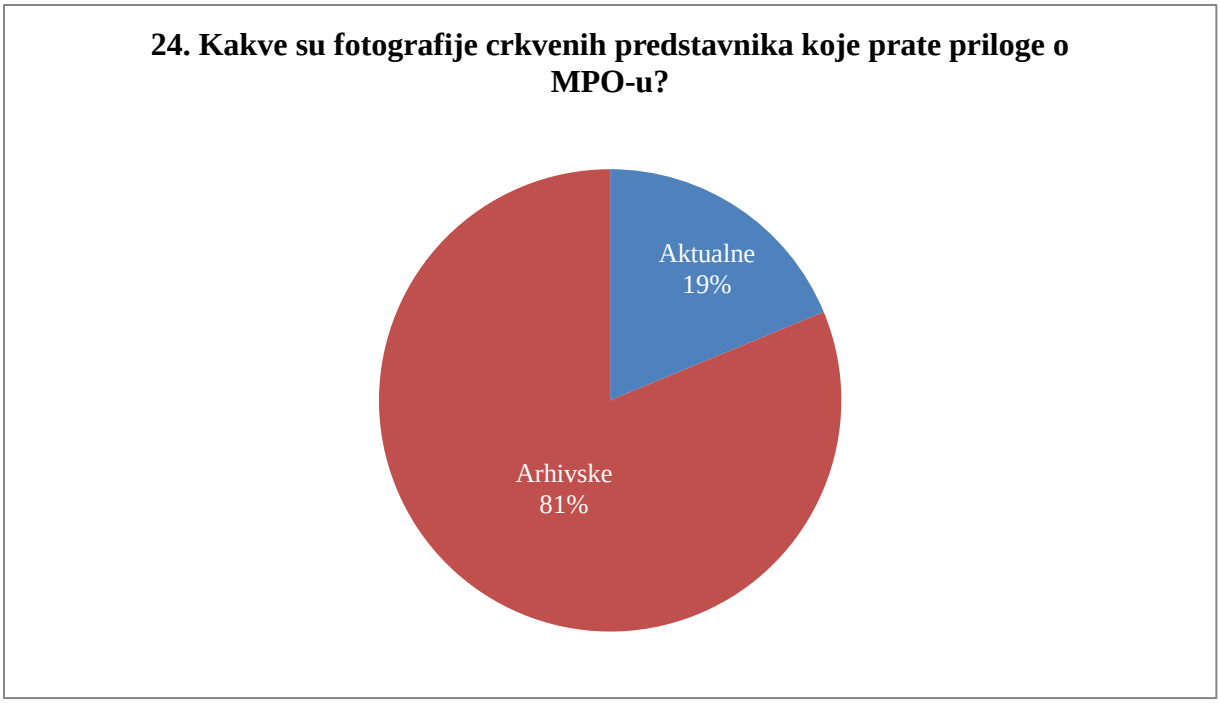
Nuncij:

Problem će postati veći i delikatniji ako se zaključi stvar. Volio bih da se s odlukom pričeka

Bar do sljedećeg tjedna...

– Volio bih se nadati da postoji mogućnost da se uzme još malo vremena i pričeka s donošenjem odluka, bar do sljedećeg tjedna dok ne susretnem predstavnike političke vlasti u Hrvatskoj jer se nadam da bismo ipak mogli pronaći rješenje – rekao je nuncij, što se u crkvenim krugovima protumačilo kao mogućnost da Sabor odustane od sutrašnjeg izglasavanja spornog zakona, tj. da se ono odgodi poslije ljetne stanke. Vatikan vrlo pažljivo prati razvoj događaja oko donošenja Zakona o MPO i hrvat su biskupi iz Vatikana bili punu podršku da se protustave tome zakonu se moglo vidjeti u intor i oštrini pisma Stal vijeća HBK ovoga tje Vatikan ne želi zaošt odnose između crkve državnih vlasti, ali će načine nastojati da za davac ublaži ili odusta onih dijelova zakona su u skladu s crkveni vovima i vrijedaju vj a to se ponajprije od zamrzavanje embrij gućnost da homose parovi dobiju djecu.

Slika 8: Crkveni predstavnik koji se našao na najvećem broj fotografija bio je nuncij mons. Alessandro D'Errico, Večernji list, 12. srpnja 2012.

Grafikon 24: Kakve su fotografije crkvenih predstavnika koje prate članke o MPO-u?

Ovaj je zadnji grafikon (24) važan da istražimo koliko su se pri korištenju fotografija crkvenih predstavnika koristile aktualne fotografije (one koje su snimljene u tom trenutku ili vezano za tu prigodu), a koliko arhivske snimljene prilikom nekog drugog događaja i samo ubačene u članak. Istraživanje je pokazalo da je bilo samo 19% aktualnih fotografija, dok je ostalih 81% bilo iz arhive pojedinih novina, a u tom slučaju urednik ima mogućnost odabrati fotografiju za koju smatra da će najbolje prikazati određenu osobu na način na koji on to želi.

5. RASPRAVA

1. Pri izvještavanju o Zakonu o MPO-u u RH, hrvatski tiskani mediji negativno su ili na senzacionalistički način prikazali Crkvu i njezine predstavnike. – OSPORENO

Ovo istraživanje je prvenstveno pokazalo da su Crkva i njezini predstavnici bili najzastupljeniji i u samim tekstovima i na naslovnicama, naslovima te su rezultati istraživanja pokazali da je i većina naslova proizlazila iz samog teksta.

Ipak, iako većina tekstova nije bila napisana na senzacionalistički način (njih 17 %), dok je većina članaka bila napisana informativno, i iako je naslov proizlazio iz teksta, gotovo polovica svih naslovnica, naslova i podnaslova u kojima se spominje stav Crkve ili njezinih predstavnika (49 %) bila je napisana na senzacionalistički način. Istraživanje je time pokazalo da hrvatski dnevni tisak nije Crkvu i njezine predstavnike prikazao na negativan ili senzacionalistički način.

2. Pri izvještavanju o Zakonu o MPO-u u RH, stavovi Crkve i njezinih predstavnika posebno su se isticali na naslovnicama, u naslovima i podnaslovima članaka. – POTVRĐENO

Ovim istraživanjem željeli smo saznati i čiji se stavovi ili izjave najviše ističu na naslovnicama, naslovima i podnaslovima. Ono što možemo vidjeti je da se najčešće ističu upravo stavovi Katoličke Crkve i njezinih predstavnika (35%), a slijede stavovi političkih stranaka (21%), Sabora (15%), Vlade (9%), parova koji se zalažu za MPO (8%), ministra zdravlja (6%), dok su se najrjeđe isticali stavovi medicinske struke (3%) te udruga i građanskih inicijativa (3%).

Budući da je istraživanje je pokazalo da su se stavovi Crkve i njezinih predstavnika posebno isticali na naslovnicama s 35% te da su političke stranke koje su bile na drugom mjestu bile su zastupljene s tek 21%, ova je hipoteza potvrđena.

3. Glavni izvori informacija o Zakonu o MPO-u u RH nisu bili Crkva ni njezini predstavnici. – POTVRĐENO

Istraživanjem smo željeli saznati i tko se najčešće navodi kao izvor informacija i u kojem su postotku to Crkva i njezini predstavnici. Rezultati su pokazali da se kao izvor informacija najčešće navode političke stranke, odnosno njihovi članovi (30%), crkveni predstavnici su na drugomu mjestu (12%), a slijede ih ministar zdravlja Rajko Ostojić, kao predstavnik Vlade (9%), čitatelji/građani (9%), bivši ministar zdravstva Darko Milinović, kao predstavnik HDZ-a (7%), liječnička struka (7%), udruge i građanske inicijative (7%), Sabor (4%), Vlada (4%), agencije (isključivo IKA) 3% te predsjednik Vlade Zoran Milanović (1%).

S obzirom na to da je utvrđeno da su glavni izvori informacija o Zakonu o MPO-u bili političari, koji su bili zastupljeni 30%, dok su Crkva i njezini predstavnici bili zastupljeni s 12%, što je dosta manje, potvrđena je hipoteza da Crkva i njezini predstavnici nisu bili glavni izvori informacija.

4. Na fotografijama uz članke o Zakonu o MPO-u u RH većinom su prikazani biskupi i ostali crkveni predstavnici. – OSPORENO

Ta hipoteza je osporena jer je istraživanje pokazalo da su se na najvećem broju fotografija nalazili političari s 34% (predstavnici vlasti bili su na 20% fotografija, a članovi pojedinih stranaka, najčešće HDZ-a, na 14% fotografija), dok su crkveni predstavnici bili zastupljeni na 22% fotografija. Članovi udruga nalaze se na 10% fotografija, a Sabora na 5%. Ostalih 29% fotografija (najveći dio toga postotka su ilustracije) prikazuju anonimne građane, djecu, vjernike kako mole u crkvi, trudnice, doktore, embrije i dr. Najveći broj fotografija crkvenih predstavnika zabilježen je u *Večernjem listu* (33,3%) dok u *Slobodnoj Dalmaciji* nije zabilježena niti jedna fotografija.

5. Novinski članci o Zakonu o MPO-u u RH rijetko su najavljivani na naslovnim stranicama. – POTVRĐENO

Istraživanje je pokazalo da je na naslovnicama najavljeno samo 6 članaka, s time da *Glas Istre* i *24 sata* nisu imali ni jednu naslovnicu. *Jutarnji list* je imao 2 naslovnice odnosno 33%, a ostale novine po jednu naslovnicu u cijelom istraživanom razdoblju (17%).

Od tih 6 najava 50% njih, odnosno 3 najave, bile su glavne najave tih naslovnica, i to sve naslovnice *Glasa Slavonije*. Ostale 3 najave su imale sporedno mjesto na naslovnicama Jutarnjeg lista i Slobodne Dalmacije.

Ukupno je o Zakonu o MPO-u u razdoblju koje smo analizirani objavljen 51 članak, a budući da je na naslovnicama bilo samo 6 najava, što je 11,7%, možemo potvrditi hipotezu da su novinski članci o Zakonu o MPO-u bili rijetko najavljivani na naslovnim stranicama.

6. Pri izvještavanju o Zakonu o MPO-u u RH, hrvatski tiskani mediji često su iznosili i stavove pape Benedikta XVI. i crkvenih predstavnika drugih država o navedenoj temi. – OSPORENO

Niti u jednom članku ne iznosi se direktno stav pape Benedikta XVI. ili crkvenih predstavnika drugih država. Stav Pape iznesen je jedino indirektno preko nuncija Svete Stolice Alessandra D'Errica, a mišljenje crkvenih predstavnika neke druge države se ne spominje niti u jednom članku, tako da je ta hipoteza osporena.

ZAKLJUČAK

Umjetna ili medicinski pomognuta oplodnja uvijek izaziva kontroverze i o njoj su stajališta podijeljena. To je bilo vidljivo 2012. godine pri donošenju Zakona o MPO-u. Zagovaratelji prava na MPO-u, u ovom obliku, bili su predvođeni predlagateljem Zakona (ministrom zdravlja i Vladom RH), a na drugoj su strani bili Crkva i njezini predstavnici te neke udruge i pojedinci. Cilj je rada bio istražiti kako su o tomu izvještavale novine, kojima je primarna zadaća objektivnost, poštivanje svačijeg stava, prenošenje točnih informacija do građana i argumentirano kritiziranje.

Provedenim smo istraživanjem potvrdili tri od šest početnih hipoteza, a tri hipoteze su osporene. Hipoteza da mediji Crkvu i njezine predstavnike prikazuju većinom na senzacionalistički ili negativan osporena je sa zadrškom jer iako je većina tekstova pisana na informativan ili kritički način, 49 % naslovnica, naslova i podnaslova koji se odnose na stav Crkve i njezinih predstavnika o Zakonu o MPO-u bili su napisani na senzacionalistički način.

Istraživanje je pokazalo da su se stavovi Crkve i njezinih predstavnika posebno isticali na naslovnicama te da su bili na prvom mjestu s 35% ukupne zastupljenosti. Političke stranke koje su bile na drugom mjestu bile su zastupljene s tek 21%. Crkveni su predstavnici bili i na drugom mjestu po broju fotografija koje su pratile članke o medicinski pomognutoj oplodnji (22%).

Iako su crkveni predstavnici bili u fokusu članaka o Zakonu o MPO-u i iako su se njihove izjave isticale na naslovnicama i naslovima, imaju tek 12% udjela kao izvori informacija. Izjave crkvenih predstavnika novinari su većinom doslovno prenosili, a ako izuzmemo izvlačenje izjava iz konteksta, nije bilo prevladavajućega senzacionalizma. Ono što odlikuje kvalitetu jednog novinara ili novina je posebno nepristranost u izvještavaju, a naša analiza implicira da ta odlika ne krasi hrvatske dnevne novine.

POPIS LITERATURE

ISTRAŽIVANE DNEVNE NOVINE:

Večernji list .....1. srpnja 2012.-31. srpnja 2012.

Jutarnji list .....1. srpnja 2012.-31. srpnja 2012.

Slobodna Dalmacija .....1. srpnja 2012.-31. srpnja 2012.

Novi list ..... 1. srpnja 2012.-31. srpnja 2012.

24 sata ..... 1. srpnja 2012.-31. srpnja 2012.

Glas Slavonije ..... 1. srpnja 2012.-31. srpnja 2012.

Glas Istre ..... 1. srpnja 2012.-31. srpnja 2012.

IZVORI:

1. http://www.hbk.hr/?type=clanak&ID=1, 20.07.2012.
2. http://www.gfk.hr/public_relations/press/press_articles/010315/index.hr.html, 20.08.2012.
3. http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/117343/Hrvate-raskorak-izmedu-Crkvenih-djela-i-rijeci-sve-vise-bode-u-oci.html, 20.08.2012.
4. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_07_86_1962.html, 10.9.2012.
5. http://www.vigilare.org/content/o-nama, 10.09.2012.
6. http://www.vigilare.org/akcija/gradanska-inicijativa-i-ja-sam-bio-embrij, 10.09.2012.
7. http://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/tribina-o-umjetnoj-oplodnji-izmedu-zelje-za-djetetom-i-stetnih-posljedica, 10.09.2012.
8. http://www.katolicki-tjednik.com/vijest.asp?n_UID=724, 20.9.2012.
9. Ančić, N. A., *Crkva priznaje svoje propuste i krivnju*, Crkva u svijetu, (2001.) 3-6.
10. Baloban, S., Rimac I., *Povjerenje u institucije u Hrvatskoj*, Bogoslovna smotra (1998.), 663-672.
11. Bezić, Ž., *Crkva i politika*, Obnovljeni život, (2001.), 59-68.
12. Bobinac Marinović, A., Goldberger, G., *Glas Koncila – poslanje ili tek ime: analiza komentara u razdoblju društvene tranzicije*, Sociologija i prostor, (2007.), 269-299.

13. Cifrić, I., *Svećenici, Crkva i društvo: moguće promjene*, Sociologija sela, (2005.), 439-470.
14. Črpić, G., Mataušić M. J. 1998, *Povjerenje u medije*, Bogoslovna smotra, 4 (1998.), 673-683.
15. Devčić, I., mons., *Crkva i svijet medija: put od nepovjerenja do poziva na dijalog*, Riječki teološki časopis, 1 (2006.) 5-27.
16. Fuček, I., *Moralno-duhovni život/Život - Smrt*, Verbum, Split, 2008.
17. GfK centar za istraživanje tržišta, *Povjerenje u neke odabrane profesije/institucije - Hrvatska*, 2011.
18. Grbac, J., *Crkva, društvo i odgoj za djelovanje u medijima*, Riječki teološki časopis, 1 (2006) 191-211.
19. Grbac, J., *Doprinos Crkve životu demokratske javnosti*, Riječki teološki časopis, 2 (2010) 433-456.
20. Grubišić, I., ur., *Crkva i država u društvima u tranziciji: zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa, Split, 27.-29. travnja 1995*., Split, 1997.
21. Hrvatska biskupska konferencija, *Crkva i mediji: pastoralne smjernice*, Zagreb, 2006.
22. Hoško, E., *Mediji u službi izgradnje unutarcrkvenoga javnog mnijenja,* Riječki teološki časopis, 1 (2006.), 79-99.
23. Ivoš, E., *Osvrti, prikazi, recenzije*, Politička misao, 3 (1998.), 277-286.
24. Jurić, H., *Rađanje s predumišljajem. Ili: Sjećaš li se Louise Brown?,* časopis Centra za ženske studije, 2 (2002.), 128-151.
25. Kanižaj, I., Skoko, B., *Mitovi i istine o novinarskoj profesiji*, izlaganje sa znanstvenog skupa, 2010.
26. Kešina, I., *Reprodukcijska medicina-izazov kršćanskoj slici čovjeka*. Crkva u svijetu, 38 (2003.), 531-562.
27. Labaš, D., *Crkva i društvene komunikacije*, Obnovljeni život 48 (1993) 1, 76-97.
28. Labaš, D., Kanižaj, I., Ciboci, L., *Medijsko izvještavanje o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj*, Riječki teološki časopis, 38, (2011) 279 – 312.
29. Lipovčan, S., Mediji – druga zbilja, (2006.), 37-51.
30. Malović, S., *Etika u medijima. Tko je pozvan na odgovorno djelovanje?*, Riječki teološki časopis, 1 (2006.), 69-79.
31. Malović, Stjepan, *Osnove novinarstva*, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2005.

32. Marinović Jerolimov, D., *Društvene i religijske promjene u Hrvatskoj: teorijsko-hipotetski okvir istraživanja,* Sociologija sela, 43 (2005.), 289-302.
33. Mataušić, M. J., *Crkva i sredstva društvenog priopćivanja,* Bogoslovna smotra, (1985.), 360-368.
34. Mihaljević, V., *Novi mediji i pripadnici laičkih crkvenih pokreta u Hrvatskoj*, Društvena istraživanja, 6 (2003.) 1003-1023.
35. Mišetić, A., *Gradski rituali: sociološki aspekti retradicionalizacije socijalnog života u hrvatskim gradovima nakon 1990*. (doktorski rad), Zagreb (2001), 125.
36. Nikodem, K., *Mediji u hrvatskom društvu: analiza osnovnih karakteristika medijskog prostora s obzirom na supsidijarnost*, Bogoslovna smotra, 4 (2001), 783-814.
37. Nikodem, K., *Religijski identitet u Hrvatskoj*, Socijalna ekologija, Zagreb, 13 (2004), 257-285.
38. Nikodem, K., *Religija i Crkva: pitanja institucionalne religioznosti u suvremenom hrvatskom društvu*, Socijalna ekologija, 1, (2011.) 5-30.
39. Nikodem, K., Črpić, G., *Povjerenje u institucije u Hrvatskoj i u Europi,* Nacionalni kongres Hrvatskog sociološkog društva; Sociologija i promjena – izazovi budućnosti; Zagreb, 7.-8. travnja 2011.
40. Rončević, V., *Crkva na hrvatskom medijskom forumu – ravnopravni sudionik i sugovornik!?*, Riječki teološki časopis 1 (2006.), 185-190.
41. Šaško, I., *Svrsihodno korištenje medija u naviještanju*, Bogoslovna smotra, 3-4, (2000.), 681-701.
42. Šimunović, M., *Evangelizacija i mediji: novi izazovi i nove mogućnosti*, Riječki teološki časopis, 14, (2006.), 99-132.
43. Šuljić, A., *Medijski ustroj Crkve ili kako se medijski predstavljamo?*, Riječki teološki časopis, 1 (2006.), 157-166.
44. Šundalić, A., *Konfesionalna pripadnost – religijski ili političko obilježje*, Društvena istraživanja, 6 (1995.), 911-926.
45. Trstenjak, T., *Prisutnost Crkve na televiziji*, Riječki teološki časopis, 1 (2006.), 177-185.
46. Turudić, M., *Oplodnja uz medicinsku pomoć – poredbeni pristup*, Zagreb, 2005.
47. Valković, J., *Medijska manipulacija - stalni izazov etičkom promišljanju*, Riječki teološki časopis, 1 (2006.), 27-52.
48. Valković, J., *Prisutnost i djelovanje Crkve u javnosti - izazovi, mogućnosti, kontroverze*, Riječki teološki časopis, 2, (2010.), 347-349.

49. Valković, J., *Evangelizacjia u eri medija: mogućnosti i problemi komuniciranja*, Bogoslovska smotra, 3 (2011), 675 – 696.
50. Valković, M., *Umjetna oplodnja (IVF) - uspjeh, neuspjeh, zdravstvene i socijalne posljedice,* Revija za socijalnu politiku, 4 (1995.), 331-335.
51. Vlada Republike Hrvatske, *Prijedlog zakona o medicinski pomognutoj oplodnji*, Zagreb, 2012.
52. Zbor za nauk vjere, *Donum vitae – Dar života.* Naputak o poštivanju ljudskog života u nastanku i o dostojanstvu rađanja. Odgovori na neka aktualna pitanja, KS, Dokumenti 88, Zagreb, 1987.
53. Zec, S, *Pravni temelji prisutnosti i djelovanja Crkve*, Riječki teološki časopis, 2 (2010.), 387-412.

PRILOZI

PRILOG 1: POPIS SLIKA I GRAFIKONA

Slika 1: Naslovnica Slobodne Dalmacije, 15. srpnja 2012. 21
Slika 2: Naslovnica Jutarnjeg lista, 10. srpnja 2012. 21
Slika 3: Naslovnica Večernjeg lista, 10. srpnja 2012. 21
Slika 4: Naslovnica Novog lista, 11. srpnja 2012. 21
Slika 5: Crkveni predstavnici su glavni akteri priloga o MPO-u, Glas Istre, 22. srpnja 2012. 35
Slika 6: Odnos fotografije i priloga, Novi list, 14. srpnja 2012. 41
Slika 7: Crkveni predstavnici se nalaze na 22% fotografija, Jutarnji list, 10. srpnja 2012. 43
Slika 8: Crkveni predstavnik koji se našao na najvećem broju fotografija bio je nuncij mons. Alessandro D'Errico, Večernji list, 12. srpnja 2012. 45

Grafikon 1: Broj članaka objavljen u pojedinom dnevnom listu 17
Grafikon 2: Broj članaka u dnevnom tisku po razdobljima 18
Grafikon 3: Najava članaka na naslovnoj stranici 19
Grafikon 4: Jesu li najave na naslovnicama popraćene slikama? 20
Grafikon 5: Dodatna opremljenost članaka 22
Grafikon 6: Odnos naslova i sadržaja teksta 23
Grafikon 7: U kojem su obliku naslovnice, naslovi i podnaslovi? 24
Grafikon 8: Čiji se stavovi ili izjave ističu na naslovnicama, naslovima i podnaslovima? 25
Grafikon 9: Naslovnice, naslovi i podnaslovi koji govore o stavu Crkve i njezinih predstavnika. 26
Grafikon 10: Vrsta članaka 27
Grafikon 11: Istaknutost članaka unutar medija 28
Grafikon 12: Veličina članaka 29
Grafikon 13: Autorstvo članaka 30
Grafikon 14: Izvori informacija 31
Grafikon 15: Tko se navodi kao izvor informacija? 32
Grafikon 16: Tema članaka 33
Grafikon 17: Tko su akteri članaka? 34

Grafikon 18: Tekstovi članaka koji iznose stav Crkve i njezinih predstavnika o Zakonu o MPO-u. 36
Grafikon 19: Pri izvještavanju o medicinski pomognutoj oplodnji, uspoređuje li naš Zakon sa zakonima drugih europskih država ili se iznose stavovi Crkve drugih država? 37
Grafikon 20: Ima li članak popratnu fotografiju ili grafičku ilustraciju? 39
Grafikon 21: Odnos fotografije i članka 40
Grafikon 22: Koga prikazuju fotografije i ilustracije koje prate priloge o medicinski pomognutoj oplodnji? 42
Grafikon 23: Koga prikazuju fotografije crkvenih predstavnika koje prate priloge o MPO-u? 44
Grafikon 24: Kakve su fotografije crkvenih predstavnika koje prate priloge o MPO-u? 46

PRILOG 2: ANALIZA SADRŽAJA – MATRICA

1. Broj članaka objavljen u pojedinom dnevnom listu

a) Večernji list

b) Jutarnji list

c) Slobodna Dalmacija

d) Novi list

e) Glas Slavonije

f) Glas Istre

g) 24 sata

2. Broj članaka u dnevnom tisku po razdobljima

a) Razdoblje prije izglasavanja Zakona o MPO-u u Saboru (1.-13. srpnja 2012.)

b) Dan nakon izglasavanja Zakona o MPO-u u Saboru (14. srpnja 2012.)

c) Razdoblje nakon izglasavanja Zakona o MPO-u u Saboru (15.-31. srpnja 2012.)

3. Najava članka na naslovnoj stranici

a) Večernji list

b) Jutarnji list

c) Slobodna Dalmacija

d) Novi list

e) Glas Slavonije

f) Glas Istre

g) 24 sata

4. Jesu li najave na naslovnicama popraćene slikama?

a) Da

b) Ne

5. Dodatna opremljenost članaka

a) Samo naslov

b) Naslov i nadnaslov

c) Naslov i podnaslov

d) Naslov, nadnaslov i podnaslov

e) Naslov, nadnaslov, podnaslov i međunaslovi

6. Odnos naslova i sadržaja teksta

a) Naslov proizlazi iz teksta

b) Naslov je u suprotnosti s tekstom

7. U kojem su obliku naslovnice, naslovi i podnaslovi?

a) Izjava

b) Pitanje

c) Pitanje-odgovor

d) Tvrdnja

e) Dijalog

f) Naredba

8. Čiji se stavovi ili izjave ističu na naslovnicama, naslovima i podnaslovima?

a) Katoličke Crkve i njezinih predstavnika

b) Ministra zdravlja

c) Vlade

d) Sabora

e) Političkih stranaka

f) Medicinske struke

g) Udruga i građanskih inicijativa

h) Parova koji se zalažu za MPO

9. Naslovnice, naslovi i podnaslovi koji govore o stavu Crkve i njezinih predstavnika su:

a) Informativni

b) Senzacionalistički

c) Kritički

10. Vrsta članaka

a) Agencijska vijest

b) Novinski članak (članak s autorskim komentarom, potpisan)

c) Redakcijski članak (nepotpisan ili potpisana redakcija)

d) Intervju

e) Izjava, priopćenje

f) Reportaža

g) Pisma čitatelja

h) Kolumna

i) Uvodnik

j) Izjava, priopćenje

11. Istaknutost članaka unutar medija

a) U prvoj trećini novina

b) U drugoj trećini novina

c) U trećoj trećini novina

12. Veličina članaka

a) 2 stranice i više

b) 1 do 2 stranice

c) ½ do 1 stranice

d) ¼ do ½ stranice

e) 1/8 do ¼ stranice

f) 1/8 stranice ili manje

13. Autorstvo članaka

a) Individualni autor (autor potpisan imenom i prezimenom ili inicijalima)

b) Dva ili više autora (novinara potpisana imenom i prezimenom ili inicijalima)

c) Čitatelj

d) Anoniman/redakcijski članak

e) Agencijski članak

14. Izvori informacija

a) Jedan izvor

b) 2 izvora

c) 3 i više izvora

d) Intervju s izvorom

e) Nema izvora

15. Tko se navodi kao izvor informacija?

a) Crkveni predstavnici

b) Sabor

c) Političke stranke

d) Predsjednik Vlade Zoran Milanović

e) Ministar zdravlja Rajko Ostojić

f) Vlada

g) Bivši ministar zdravstva Darko Milinović

h) Liječnička struka

i) Udruge i građanske inicijative

j) Čitatelji/građani

k) Agencije (IKA)

l) Ostali izvori

16. Tema članaka

a) Stavke iz Zakona

b) Sukob političkih stranaka zbog Zakona

c) Odnos Vlade i Crkve

d) Peticija protiv potpisivanja Zakona

e) Pisma državljana (iskustva s MPO-om)

17. Tko su akteri članaka u člancima vezanima za Zakon o medicinski pomognutoj oplodnji?

a) Katolička Crkva i njezini predstavnici

b) Ministar zdravlja Rajko Ostojić

c) Vlada

d) Sabor

e) Političke stranke

f) Udruge i građanske inicijative

g) Državljani RH-a

h) Medicinska struka

18. Tekstovi članaka kada iznose stav Crkve i njezinih predstavnika o Zakonu o pomognutoj oplodnji čine to na:

a) Informativan način

b) Senzacionalistički način

c) Kritički način

d) Ne iznose stav Katoličke Crkve

19. Pri izvještavanju o MPO-u, uspoređuje li se naš Zakon sa zakonima drugih europskih država ili se iznose stavovi Crkve drugih država?

a) Da

b) Ne

20. Ima li članak popratnu fotografiju ili grafičku ilustraciju?

a) Bez dodatne opreme

b) Fotografija

c) Grafička ilustracija

21. Odnos fotografije i članaka

a) Fotografija odgovara članku

b) Fotografija ne odgovara članku

22. Koga prikazuju fotografije i ilustracije koje prate članke o medicinski pomognutoj oplodnji?

a) Crkvene predstavnike

b) Predstavnike vlasti

c) Članove pojedinih stranaka

d) Udruge

e) Sabor

f) Ostalo

23. Koga prikazuju fotografije crkvenih predstavnika koje prate članke o MPO-u?

a) Osobu o kojoj se radi u tekstu

b) Papu Benedikta XVI.

c) Kardinala Josipa Bozanića

d) Nekog drugog crkvenog predstavnika

24. Kakve su fotografije crkvenih predstavnika koje prate članke o MPO-u?

a) Aktualne

b) Arhivske

ŽIVOTOPIS

Sanda Vego rođena je 22. studenoga 1984. u Zagrebu. Osnovnu školu „Mihaela Šiloboda“ u Sv. Martinu pod Okićem pohađala je od 1991.-1999. godine. Za to vrijeme trenirala je rukomet, pohađala satove sviranja klavijatura u glazbenoj školi „Ferdo Livadić“ i njemački jezik u školi stranih jezika „Litera“ u Samoboru. Sudjelovala je na više školskih, općinskih i županijskih natjecanja te osvojila 1. mjesto na općinskom natjecanju iz zemljopisa i nagradu iz Lidrana za najbolju kratku priču. Nakon završene osnovne škole upisala je jezičnu gimnaziju „IV. gimnazija“ u Zagrebu, tijekom koje je pohađala i *Rock* Akademiju, smjer gitara. Maturirala je 2003. godine s odličnim uspjehom i radom na temu „Pokrštavanje Hrvata i Hrvatska u doba narodnih vladara“ te iste godine upisala Ekonomski fakultet u Zagrebu. 2006. godine upisuje Hrvatske studije, smjer jednopredmetna komunikologija. Preddiplomski studij završava 2009. godine i na istom fakultetu upisuje diplomski studij, smjer „Znanstveno istraživanje masovne komunikacije“.

Već je tijekom studija počela raditi na novinarskim poslovima te poslovima koji zahtijevaju direktnu komunikaciju s korisnicima i poslovnim partnerima.

2006.-07. – **EPH i Večernji list**, Zagreb

2008.-09. – **Hippo Leasing**, Zagreb

2010.-12. – **T-HT,** Zagreb, Sektor za upravljanje privatnim korisnicima

2013. –15. - **Bisnode d.o.o**, Zagreb

2015. – 16. – **Moj Tv portal**, Samobor

2016. - **T-HT,** Zagreb, Sektor za upravljanje privatnim korisnicima

Aktivno se služi engleskim i njemačkim jezikom i ima položen vozački ispit (B kategorija).